

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví
Studijní obor: Informační studia a knihovnictví

Veronika Ševčíková

Regionální funkce Krajské knihovny v Pardubicích v rámci kraje

Bakalářská práce

Praha 2008-07-30

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Milena Černá

Oponent bakalářské práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, 30. července 2008

.....
podpis studenta

Identifikační záznam:

ŠEVČÍKOVÁ, Veronika. *Regionální funkce Krajské knihovny v Pardubicích v rámci kraje [Regional function of the Regional Library in Pardubice in the region]*. Praha, 2008. 50 s., ix s. příl. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce Milena Černá.

Abstrakt:

Bakalářská práce „Regionální funkce Krajské knihovny v Pardubicích v rámci kraje“ se zabývá metodickou činností krajské knihovny a knihoven pověřených výkonem RF. Jejím cílem je přiblížit krajskou knihovnu a pověřené knihovny z pohledu činností v rámci kraje a ukázat dopad a využití regionálních funkcí v různých typech knihoven.

Práce je členěna do pěti hlavních kapitol. V první kapitole je představena krajská knihovna, její historie a počátky metodické činnosti. V druhé kapitole práce seznamuje s pokyny a doporučeními pro tuto činnost. Jádro práce tvoří především třetí kapitola, která se zabývá sledováním plnění standardů výkonu RF v kraji v letech 2003-2007, krátce představuje pověřené knihovny a jejich okresní metodickou práci v roce 2007. Praktické zkušenosti se službami RF ve dvou malých knihovnách jsou uvedeny ve čtvrté kapitole. Závěrečná, pátá kapitola shrnuje a hodnotí výkon RF v Pardubickém kraji.

[Autorský abstrakt]

Klíčová slova:

Pardubický kraj; krajská knihovna; pověřené knihovny; regionální funkce.

Obsah:

<u>1. Úvod.....</u>	<u>9</u>
<u>1.1. Krajská knihovna v Pardubicích.....</u>	<u>9</u>
<u>2. Úvod do regionálních funkcí</u>	<u>12</u>
<u>2.1. Knihovny zapojené do výkonu regionálních funkcí.....</u>	<u>12</u>
<u>2.2. Cíle regionálních funkcí knihoven.....</u>	<u>13</u>
<u>2.3. Standardy pro výkon regionálních funkcí.....</u>	<u>13</u>
<u>2.4. Finanční zajištění výkonu regionálních funkcí.....</u>	<u>16</u>
<u>2.5. Základní kritéria pro výběr knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí</u>	<u>17</u>
<u>3. Výkon regionálních funkcí v Pardubickém kraj.....</u>	<u>18</u>
<u>3.1. Stručná charakteristika „Pravidel pro zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji“</u>	<u>19</u>
<u>3.2. Výkon regionálních funkcí v letech 2003 – 2007.....</u>	<u>22</u>
<u>3.2.1. Poradenská a konzultační činnost, metodické plány, rozborů.....</u>	<u>23</u>
<u>3.2.2. Statistika knihovnických činností KULT V 12.01.....</u>	<u>25</u>
<u>3.2.3. Vzdělávání knihovníků, semináře, porady.....</u>	<u>26</u>
<u>3.2.4. Tvorba výměnných fondů, jejich distribuce a cirkulace.....</u>	<u>31</u>
<u>3.2.5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu.....</u>	<u>33</u>
<u>3.2.6. Nákup a zpracování knihovního fondu z prostředků obce jako zřizovatele a distribuce fondu.....</u>	<u>33</u>
<u>3.2.7. Servis automatizovaného knihovního systému.....</u>	<u>34</u>
<u>3.3. Výkon regionálních funkcí v pověřených knihovnách a krajské knihovně v roce 2007.....</u>	<u>34</u>
<u>3.3.1. Chrudim</u>	<u>34</u>
<u>3.3.2. Svitavy.....</u>	<u>36</u>
<u>3.3.3. Ústí nad Orlicí.....</u>	<u>37</u>
<u>3.3.4. Pardubice.....</u>	<u>39</u>
<u>4. Využití regionálních funkcí v praxi.....</u>	<u>41</u>
<u>4.1. Ronov nad Doubravou.....</u>	<u>41</u>
<u>4.2. Kněžice.....</u>	<u>44</u>
<u>5. Závěr.....</u>	<u>46</u>
<u>6. Použitá literatura.....</u>	<u>48</u>
<u>7. Seznam příloh</u>	

Předmluva

Bakalářská práce se zabývá výkonem regionálních funkcí Krajské knihovny v Pardubicích. Vzhledem k tomu, že bydlím nedaleko Pardubic, vybrala jsem si právě tuto knihovnu pro bližší poznání. Když jsem přemýšlela, z jakého hlediska bych ji měla představit, napadlo mě ukázat ji v širším poli její působnosti, což mi regionální funkce plně umožnily a splnily tak cíl, který jsem si touto prací vytyčila. Poskytly mi možnost poznat nejenom knihovnu samotnou, ale také blíže proniknout do spolupráce knihoven v Pardubickém kraji. Poskytování služeb z výkonu regionálních funkcí je bohužel trochu opomíjenou stránkou knihovnických činností a přitom jsou pro menší knihovny neocenitelným přínosem. Právě proto, abych mohla poznat dopad regionální funkcí v reálu, přidala jsem nad rámec zadání po domluvě s vedoucí práce PhDr. Milenou Černou kapitolu o využití služeb regionálních funkcí ve dvou malých knihovnách. První z nich je profesionální knihovna v místě mého bydliště, druhá je nedaleká neprofesionální knihovna.

Při psaní bakalářské práce jsem pro její první kapitolu použila především publikace a články týkající se krajské knihovny, její historie a vývoje metodické činnosti, pro druhou kapitolu byly určující legislativní dokumenty a doporučení k výkonu regionálních funkcí. Cenným informačním zdrojem pro další části práce byly výroční zprávy krajské knihovny o výkonu RF, dále výroční zprávy o činnosti knihovny a komentáře ke statistickému výkazu RF jednotlivých pověřených knihoven. Velmi přínosné a zajímavé bylo také setkání s knihovnicemi, ať zajišťují nebo přijímají RF. Nelze říci, že literatura je nedostatečná, pojednává však velmi obecně o daném tématu, nejvýznamnějšími informačními zdroji se tak staly výroční zprávy, interní materiály knihoven a osobní setkání s knihovnicemi.

Práce je členěna do pěti kapitol. První, úvodní kapitola, blíže seznamuje s Krajskou knihovnou v Pardubicích a nastiňuje vývoj její metodické činnosti. Druhá kapitola se zabývá teoretickými aspekty výkonu RF. Třetí kapitola uvádí předchozí teoretickou část do praxe. Po krátkém uvedení do systému regionálních funkcí v kraji jsou představena Pravidla pro zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji, následující podkapitoly se věnují výkonu RF v kraji v letech 2003-2007. V této kapitole jsou také blíže představeny pověřené knihovny a jejich metodická činnost v uplynulém roce, uvedena je zde i okresní činnost krajské knihovny. Čtvrtá kapitola byla dodatečně přidána do práce, není uvedena v zadání. Týká se zkušeností a

využívání služeb RF ve dvou malých knihovnách. Jejím smyslem je poznat uplatnění RF v knihovnách, kterým jsou především určeny. Pátá, závěrečná kapitola, shrnuje a hodnotí výkon regionálních funkcí v Pardubickém kraji.

Bakalářská práce má 50 stran, ix stran příloh. Veškeré použité informační zdroje byly citovány podle normy ISO 690 a ISO 690-2. Pro citace v textu bylo použito citování pomocí prvního údaje záznamu a data vydání, uvedených v hranatých závorkách.

Závěrem bych chtěla poděkovat PhDr. Mileně Černé za vedení bakalářské práce a ochotnou spolupráci. Dík patří také paní Blance Bastlové, vedoucí Oddělení regionálních funkcí v Krajské knihovně v Pardubicích, za poskytnuté konzultace a projevenou vstřícnost.

1. Úvod

Pardubice jsou krásné krajské město, které si vedle dnešního moderního rozvoje dokáže zachovat historické kulturní dědictví. Právě kultura je významnou a nepřehlédnutelnou součástí města. Mezi klasické nositele kultury patří krajská knihovna, která je citlivě zasazena do historického centra města na Pernštýnském náměstí. Vedle poskytování knihovnických a informačních služeb je pověřena neméně důležitou činností – a to zajišťováním a koordinací regionálních funkcí v Pardubickém kraji. Ty mají přispět k vyrovnání rozdílů v poskytovaných službách v městech a malých obcích, zajistit odborný standard služeb v knihovnách v kraji či efektivně koordinovat práci knihoven v odborných činnostech. Tato bakalářská práce se pokusí sledovat, jak jsou naplňovány cíle regionálních funkcí v Pardubickém kraji, jak se na jejich výkonu podílí krajská knihovna a jí pověřené knihovny, jak fungují a ovlivňují regionální funkce činnost malých knihoven.

1.1. Krajská knihovna v Pardubicích

Historie dnešní Krajské knihovny v Pardubicích, která od 60. let 20. století sídlí v budovách č.p. 77 a 78 na Pernštýnském náměstí, je více než stoletá. Zájem o zbudování knihovny byl po mnoha návrzích realizován až na základě vlasteneckých reakcí na zhoršení národních kulturních podmínek po vydání jazykových nařízení preferujících německý jazyk. 7. července 1897 tak mohla být konečně otevřena Veřejná obecní knihovna pardubická [ADAMOVIČ, 1997]. V prvních letech svého působení se knihovna potýkala především s velkými organizačními a správními otázkami, zbývající léta rakousko-uherského soustátí byla poznamenána hlavně prostorovými problémy a častým stěhováním spolu s čítárnou, která doplňovala působení a činnost knihovny. Roku 1917 pak byla knihovna poprvé zavřena v důsledku válečných událostí.

Knihovnu a celou oblast knihovnictví v Československu vůbec významně ovlivnilo vydání knihovnického zákona roku 1919. V období tzv. 1. republiky nezaznamenala knihovna změny, které by výrazně ovlivnily její chod a činnost. Lze však spatřovat ne zcela uspokojivý rozvoj knihovny daný především nedostatečnou kvalifikací jejích zaměstnanců. Obrat této situace nastal až po polovině 30. let, kdy byl do funkce knihovníka dosazen bývalý zaměstnanec Národní a univerzitní knihovny v Praze, který načrtl stávající problémy a jejich řešení.

2. světová válka poznamenala také pardubickou knihovnu, obdobně jako i další knihovny v Protektorátu Čechy a Morava. Jednalo se především o změnu skladby knihovního fondu- byly vyřazovány knihy zapsané na seznam zakázaných a nevhodných knih a naopak fond byl doplňován fašistickou literaturou. Byl také prosazen zákaz půjčování knih Židům. Na druhou stranu je nutno poznamenat, že knihovna, na rozdíl od situace během 1. světové války, nebyla nucena pozastavit svou činnost. Změny, které byly provedeny ve 30. letech naopak přispěly k zachování alespoň průměrné kvality poskytovaných služeb.

V souvislosti se vznikem Pardubického kraje r. 1950 působila knihovna jako městská, okresní a krajská. Požadavky na výkon služeb vyplývajících z těchto funkcí však byly vzhledem k některým nevyhovujícím podmínkám obtížně realizovány.

Především v 60. až 80. letech se knihovna vedle plnění knihovnicko-informačních služeb přizpůsobovala myšlenkám socialismu, tj. důraz byl kladen na osvětovou a kulturně výchovnou činnost, která měla v pardubické knihovně dlouhou tradici, vzniklo také oddělení politické literatury. Nabídka služeb pro občany byla v polovině 80. let rozšířena o bibliograficko-informační služby.

Dnes plní Krajská knihovna, která tento status znovuzískala 1. ledna 2002 v souvislosti se zákony č. 129/2000 Sb. o krajích a 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických služeb, také funkci městské knihovny. Je typem univerzální veřejné knihovny, ústřední knihovny sítě veřejných knihoven v regionu a centrem knihovnicko-informačních a bibliografických služeb kooperujících knihoven v Pardubickém kraji [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2008a]. Nové tisíciletí přineslo knihovně především významné prostorové změny - po dvouleté rekonstrukci byla opět otevřena (tehdy ještě) okresní knihovna a svým návštěvníkům mohla nabídnout jak rozšířené prostory pro poskytování služeb, tak zároveň připomenout historický význam budov s archeologickými nálezy. Roku 2005 byly knihovně předány nově rekonstruované části budovy č. 79, čímž se plocha knihovny téměř zdvojnásobila.

Základy metod regionálních funkcí v pardubické knihovně můžeme nalézt v 50. letech minulého století, kdy započalo svůj provoz Metodické oddělení knihovny. Od roku 1965 se systematicky staralo o vzdělávání dobrovolných i profesionálních knihovníků, a to nejen knihoven veřejných, ale i ostatních sítí. Od

roku byly 1969 pravidelně pořádány studijní zájezdy spojené s výměnou zkušeností. [BLAŽKOVÁ,1988]

Původně bylo realizováno třístupňové vzdělávání- základní, střední a vyšší knihovnický kurz. Postupně se však ukazovaly jejich nepřekonatelné problémy, především slabá účast na školeních často spojená s problémy při uvolňování účastníků ze zaměstnání či nestálost knihovníků v jejich funkci. Z těchto důvodů bylo přistoupeno na dobrovolné základní vzdělávání knihovníků formou metodických návštěv týkajících se především dané knihovny. Dále byly pořádány metodickým oddělením již zmíněné studijní zájezdy. Tyto zájezdy byly nejdříve několikadenní, později se zúžily pouze na jeden den a staly se úzce zaměřenými na specifické práce knihovny a knihovníků, např. práce s dětmi, bibliografické informační služby, střediskový systém, apod.

Na přelomu 60. a 70. let se započalo ve veřejných knihovnách s budováním okresních centralizovaných systémů, uvnitř těchto celků, v rámci menších územních oblastí, pak mluvíme o střediskových systémech. Okresní knihovna se tak postupně stávala ústřední knihovnou v kraji, mezi jejíž činnosti patřila mimo jiné koordinační činnost jednotné soustavy knihoven v obvodu její působnosti, rozpracovávání metodických pokynů dle podmínek a potřeb kraje, zabezpečování dalšího vzdělávání knihovníků a informační výchovy uživatelů, rozvíjení publikační činnosti v oblasti metodické práce nebo obecně centralizace knihoven tehdejšího okresu [ZÁSADY SYSTÉMU METODICKÉ ČINNOSTI, 1988]. Střediskové knihovny začaly budovat výměnné fondy, které postupně cirkulovaly mezi přidruženými místními knihovnami a především malým knihovnám tak byl zajištěn přísun knih pro jejich čtenáře.

2. Úvod do regionálních funkcí

Regionální funkce jsou dle § 2 písm. h) zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v kraji především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.

Regionální funkce tak především přispívají k vyrovnávání rozdílů v poskytování těchto služeb v menších městech a obcích a zaručují jejich dostupnost pro obyvatele v rámci celé České republiky.

Vzhledem k celonárodnímu pokrytí je třeba zajistit koordinátora, kterým je Národní knihovna České republiky. Jejím úkolem je vykonávat koordinační, odborné, informační, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti [METODICKÝ POKYN, 2005]. § 9 písm. g) zákona 257/2001 Sb. také pověřuje Národní knihovnu ČR vyhodnocováním plněním RF.

Výkonem RF v jednotlivých krajích jsou pověřeny příslušné krajské knihovny (výjimkou je jihomoravský kraj, kde je funkcí krajské knihovny pověřena Moravská zemská knihovna v Brně a území hlavního města Prahy, kde tuto funkci plní Městská knihovna v Praze).

2.1. Knihovny zapojené do výkonu regionálních funkcí

Krajská knihovna – je definovaná dle § 11 zákona 257/2001 Sb. jako knihovna s univerzálním fondem, případně doplněným speciálními fondy. Dále plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v kraji.

Pověřená knihovna – je základní knihovna v kraji zapsaná v evidenci Ministerstva kultury ČR. Na základě písemné smlouvy uzavřené s příslušnou krajskou knihovnou plní RF v rozsahu a na území dané smlouvou. Součástí smlouvy je seznam obsluhovaných knihoven.

Obsluhovaná knihovna – je základní knihovna, která na základě smlouvy uzavřené s pověřenou knihovnou o poskytování regionálních služeb, v níž je označena jako příjemce, poskytuje knihovnicko-informační služby podle knihovního zákona.

Neprofesionální knihovna – je knihovna provozovaná daným orgánem obce, kde pracovní úvazek knihovníka nepřesahuje 15 hodin týdně

Profesionální knihovna – je knihovna provozovaná daným orgánem obce, kde pracovní úvazek knihovníka je vyšší než 15 hodin týdně

[METODICKÝ POKYN, 2005]

Základní knihovna – je veřejná knihovna s univerzálním knihovním fondem vykonávající informační, vzdělávací a kulturní činnosti, která je v systému veřejných knihoven

Specializovaná knihovna – je knihovna se specializovaným knihovním fondem, která může být příjemcem služeb z výkonu regionálních funkcí, vykonává též odborné činnosti. [PRAVIDLA PRO ZAJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ, 2006].

2.2. Cíle regionálních funkcí knihoven

Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinace na území České republiky stanovil následující cíle při výkonu RF:

- 1) Zajištění dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb na území ČR
- 2) Vyrovnávání rozdílů v poskytování těchto služeb obyvatelům měst a menších obcí
- 3) Zajištění kontinuity a kvality poskytovaných knihovnických a informačních služeb čtenářům na základě jejich informačních potřeb
- 4) Odstranění rozdílů poskytovaných služeb mezi jednotlivými kraji a regiony
- 5) Účelná koordinace odborných činností v kraji
- 6) Efektivní využití veřejných finančních prostředků
- 7) Garance aktualizace knihovního fondu knihoven provozovaných obcemi
- 8) Udržení odborného standardu poskytovaných služeb v knihovnách regionu
- 9) Profesní růst zaměstnanců knihoven (celoživotní vzdělávání)

2.3. Standardy pro výkon regionálních funkcí

Podle těchto standardů vykonávají krajská knihovna a jí pověřené knihovny činnosti sloužící k rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb. Standard je souborem nároků na způsob a úroveň poskytování služeb, tak aby

byl zajištěn rovnoměrný výkon RF v systému knihoven. Při plnění standardu se přihlíží k podmínkám v konkrétních krajích a regionech.

Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinace na území České republiky vyhlásil těchto sedm standardů:

- 1) Poradenská a konzultační činnost , metodické návštěvy, plány, rozborů
- 2) Statistika činností knihovny
- 3) Vzdělávání knihovníků, semináře a porady
- 4) Tvorba výměnných knihovnických fondů, jejich cirkulace a distribuce
- 5) Pomoc při revizi a aktualizaci knihovnického fondu
- 6) Nákup a zpracování knihovnického fondu z prostředků obce jako zřizovatele a distribuce fondu
- 7) Servis automatizovaného knihovnického systému

Tyto standardy jsou dále podrobněji rozebrány, z několika uvedených kategorií byly pro tuto práci vybrány následující (uvedeno za účelem porovnání se standardy služeb uvedenými v Pravidlech pro zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji, viz. kap. 3.1.):

Strategický cíl, charakteristika činnosti, okruh příjemců, periodicita.

(Pozn. Mezi zbylé patří poskytovatel služby- tím je ve všech případech krajská knihovna a jí pověřené knihovny; termíny, popř. poznámka či jiná měřítka).

Ad 1)

- strategický cíl: podpora kvality a rozvoje knihovnických a informačních služeb
- charakteristika činnosti: poskytování konzultací, rad, metodických návštěv, praktická pomoc při rozbořech, analýzách (př. vytváření statistik, zpracování projektů, zavádění ICT)
- okruh příjemců: knihovny a jejich zřizovatelé v kraji
- periodicita: průběžně, metodické návštěvy min. 1x ročně v každé obsluhované knihovně

Ad 2)

- strategický cíl: shromáždění, zpracování, vyhodnocení a využívání statistických údajů o činnosti obsluhovaných knihoven v kraji
- charakteristika činnosti: pomoc obsluhovaným knihovnám při statistické činnosti
- okruh příjemců: obsluhované knihovny, pověřené knihovny, krajská knihovna a zřizovatelé knihoven, MZK, NIPOS, NK ČR
- periodicita: 1x ročně

Ad 3)

- strategický cíl: umožnění celoživotního vzdělávání knihovníků jako jedna z podmínek koordinace knihoven
- charakteristika činnosti: vzdělávací akce, koordinační porady
- okruh příjemců: zaměstnanci knihoven v kraji
- periodicita: 4x ročně porada zvolených pracovníků pověřených knihoven
2x ročně porady pracovníků profesionálních pověřených knihoven
vzdělávací akce odborného vzdělání pro knihovníky profesionálních knihoven v rozsahu 30h a 8h neprofesionálním knihovnám

Ad 4)

- strategický cíl: zajištění kvalitních a odborně zpracovaných knihovních fondů a jejich využití v obsluhovaných knihovnách
- charakteristika činností: akvizice a katalogizace výměnného fondu, jeho distribuce do knihoven a evidence výměnného fondu
- okruh příjemců: žádající obsluhované knihovny
- periodicita: minimálně 2x ročně 1 soubor s min. 30 svazky

Ad 5)

- strategický cíl: zajištění revize knihovního fondu v obsluhovaných knihovnách
- charakteristika činností: pomoc obsluhovaným knihovnám při revizi a aktualizaci knihovního fondu a zaznamenání výsledků revize
- okruh příjemců: neprofesionální knihovny a knihovny s pracovním úvazkem nejvýše 1,0

- periodicita: na vyžádání 1x za 5 let

Ad 6)

- strategický cíl: zajištění efektivní akvizice a zpracování knihovního fondu, motivace k finanční spoluúčasti provozovatele (obce) při tvorbě výměnného fondu
- charakteristika činnosti: akvizice, katalogizace a pořádání knihovního fondu, jeho distribuce do knihoven
- okruh příjemců: knihovny v regionu, které mají na tuto službu uzavřenou smlouvu s pověřenou knihovnou
- periodicita: min. 1x za čtvrtletí dodání zpracovaného knihovního fondu; při větším objemu zpracovaných knih je doporučena častější dodávka- 1x za měsíc

Ad 7)

- strategický cíl: poskytování servisních technických služeb pro obsluhované knihovny v kraji
- charakteristika činnosti: zajištění servisních služeb automatizovaného knihovního systému, který slouží pro výkon RF, údržba, upgrade.
- okruh příjemců: pověřené a obsluhované knihovny
- periodicita: průběžně

[METODICKÝ POKYN, 2005]

2.4. Finanční zajištění výkonu regionálních funkcí

Finanční prostředky na výkon regionálních funkcí jsou poskytovány z rozpočtu kraje provozovateli krajské knihovny a provozovateli dalších knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí. Výše částky je konzultována mezi krajskou knihovnou a pověřenými knihovnami a poté je navrhována krajskou knihovnou a příslušným krajským orgánem.

Pověřená knihovna může žádat finanční příspěvek pouze na ty činnosti v rámci regionálních funkcí, které jsou zaneseny do smlouvy o přenesení výkonu regionálních funkcí.

Metodický pokyn stanovil rozdělení financí na částku určenou pro krajskou knihovnu, ze zbylé části představující 55% se stanoví poměrná částka připadající na jednoho obyvatele, ze zbývajících 45% poměrná částka na jednu základní knihovnu.

Od roku 2007 však toto rozdělení financí v Pardubickém kraji neplatí, roku 2006 byla přijata Pravidla pro zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji, která rozdělení financí upravila a přijala další související opatření. Pravidla jsou blíže popsána v kapitole 3.1.

2.5. Základní kritéria pro výběr knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí

Kritéria, podle kterých krajská knihovna vybírá knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí, sledují především jejich odbornou úroveň, která je pro tuto službu potřebná.

Aby se vybraná knihovna stala knihovnou pověřenou výkonem regionálních funkcí, je třeba, aby s tímto souhlasil provozovatel knihovny - většinou je jím obec - a vytvořil vhodné personální, prostorové a finanční podmínky pro její provoz.

Odborná činnost je prokazována pověřenými knihovnami převážně v těchto oblastech:

- knihovna má kvalitní fond
- má kvalitní systém pro zpracování knihovního fondu a tvorbu katalogů; automatizovaný knihovní systém, jehož samozřejmostí je dodržování knihovnických standardů (z toho vyplývá obecný požadavek na knihovnu dodržovat národní standardy-např. authority, AACR2R, atd.), je tedy schopna komunikovat se Souborným katalogem ČR
- nabízí široké spektrum služeb a je schopna zajistit reprografické, informační služby a MVS pro daný region
- knihovna se prezentuje mimo jiné prostřednictvím vlastních webových stránek [METODICKÝ POKYN, 2005]

Knihovna by měla mít k dispozici potřebné pracovní síly s odbornou kvalifikací pověřené výkonem regionálních funkcí a poskytovat jim možnosti jejich dalšího sebevzdělávání např. účastí na konferencích; disponovat vhodnými provozními podmínkami včetně dopravy potřebné pro regionální funkce- rozvoz knihovního fondu; měla by sledovat a aktivně se podílet a reagovat na dění v oblasti knihovnictví a informačních služeb; čtenářům zpřístupňovat a přibližovat především Českou národní bibliografii a informační zdroje z národních licencí.

3. Výkon regionálních funkcí v Pardubickém kraji

Za výkon regionálních funkcí v Pardubickém kraji zodpovídá Krajská knihovna v Pardubicích. Pro svou činnost uplatňuje dané legislativní nařízení, standardy, atd. a vychází také z historických zkušeností využívání tzv. střediskového systému. Tento systém byl v minulosti využíván tehdejšími okresními knihovnami pro obsluhu menších neprofesionálních knihoven. Systém začal být praktikován v 70. letech minulého století, v 90. letech od něj opustil chrudimský region, ve kterém nyní místní Městská knihovna v Chrudimi vykonává regionální funkce sama, tzn. neobsluhují zde profesionální knihovny. Ve zbylých částech dnešního Pardubického kraje navázaly regionální funkce na střediskový systém a prostřednictvím nového objednávkového systému jsou objednávány knihovnické služby u provozovatelů profesionálních knihoven. Každá profesionální knihovna má vlastní okruh působnosti pro výkon regionálních služeb, na základě kterého získává finanční příspěvky od pověřené knihovny na každoročně aktualizované objednávky.

Krajská knihovna v Pardubicích pověřila výkonem regionálních funkcí tři knihovny, které již v minulosti využívaly střediskový systém:

- Městskou knihovnu v Chrudimi v roce 2002
- Městskou knihovnu v Ústí nad Orlicí v roce 2002
- Městskou knihovnu ve Svitavách v roce 2003

S pověřenými knihovnami jsou smlouvy, které obsahují mimo jiné okruh stanovených činností výkonu regionálních funkcí na něž dostanou pověřené knihovny finance, uzavřeny na dobu neurčitou.

Způsob financování byl změněn touto přidanou částí do knihovního zákona 257/2001 Sb. : V § 11 se na konci odstavce 3 doplňuje věta: „Plnění regionálních funkcí a jeho koordinaci zajišťuje kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu“.

Od tohoto roku tedy tento typ služeb financují kraje.

Čerpání prostředků na výkon RF ze státních dotací, od r. 2005 z Pardubického kraje:

Region/rok	Pardubice	Chrudim	Svitavy	Ústí n. Orlicí	Celkem
2003	2 400 000,-	1 626 500,-	1 707 750,-	2 146 750,-	7 881 000,-
2004	2 338 000,-	1 503 000,-	1 755 000,-	2 191 000,-	7 787 000,-
2005	2 649 000,-	1 516 000,-	1 785 000,-	2 226 000,-	8 176 000,-
2006	2 692 000,-	1 518 000,-	1 806 000,-	2 234 000,-	8 250 000,-
2007	1 600 000,-	1 485 000,-	1 765 000,-	2 150 000,-	7 000 000,-

Pozn.: V roce 2007 byla navíc přímo do rozpočtu KK v Pardubicích na výkon krajské funkce zakomponována částka 1 250 000,- Kč. Tento finanční obnos však nebyl čerpán pod účelovým znakem, takže jeho pohyb nebylo možné sledovat v rámci finančního vyúčtování RF v kraji. [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2008b]

V roce 2006 proběhly v oblasti regionálních funkcí v Pardubickém kraji 3 významné kontroly. První z nich se týkala prověření efektivního nakládání s rozpočty na výkon regionálních funkcí za roky 2002-2004. Národní kontrolní úřad nezjistil žádná vážná pochybení a ohodnotil systém kladně. Druhá se týkala opět výkonu regionálních funkcí a účtování služeb s nimi souvisejícími. Finanční úřad, který provedl kontroly za roky 2005-2006, také shledal vše v pořádku.

Poslední kontrola byla provedena Odborem kultury a památkové péče Krajského úřadu Pardubického kraje. Ten zjistil nedostatky a pochybení především v oblastech smluv a objednávek služeb. Na základě těchto výsledků se krajský úřad rozhodl přepracovat systém výkonu regionálních funkcí a navrhl vlastní. Po jednání s Krajskou knihovnou přijala 16.11. 2006 Rada Pardubického kraje Pravidla pro zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji (dále jen „Pravidla“).

Za hlavní důvod jejich zavedení je považováno především zpřehlednění toku peněz, které Pardubický kraj poskytuje na výkon RF.

3.1. Stručná charakteristika „Pravidel pro zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji“

Pravidla schválená Krajským úřadem v Pardubicích je 28-stránkový dokument, který byl v praxi poprvé testován během uplynulého roku 2007. Skládá se z devíti částí a stejného počtu příloh.

Části, tak jak jsou chronologicky uspořádané, obsahují definice a cíle RF, terminologii, rozdělení knihoven regionů kraje, charakteristiku a finanční zajištění jednotlivých RF, standardy výkonu RF, informace k výroční zprávě, vyúčtování prostředků, kontrole a časovému harmonogramu.

První čtyři přílohy obsahují rozpis knihoven jednotlivých regionů Pardubického kraje, dále smlouvu o přenesení výkonu RF, smlouvu o poskytnutí dotací na výkon RF, sazby pro poskytování služeb RF, vyúčtování těchto služeb, výkaz o distribuci výměnných souborů, záznam ze vzdělávací akce, počet nákladů na obsluhu regionů RF za rok 2007.

Jak je patrné, Pravidla stanovují vlastní náležitosti ohledně výkonu RF, z nichž se některé liší od Metodického pokynu MK. V první řadě se jedná o rozdělení finančních prostředků na úrovni pověřených knihoven.

Z částky, kterou Pardubický kraj schválil pro RF, je odečtena část pro krajskou knihovnu. Ta je využita na poradenské, konzultační a statistické činnosti, vzdělávání knihovníků a další úkony nezbytné pro výkon RF. Zbylá částka je určena na obsluhu regionů a dělí se následujícím způsobem:

a) prostředky na nákup výměnného fondu - 50 % ze zbylých prostředků určených na obsluhu regionů. Tato částka je dále dělena:

- z částky 45 % se stanoví poměrná část na 1 obsluhovanou knihovnu; pověřená knihovna tak získá finanční částku, která je násobkem počtu obsluhovaných knihoven a stanovené poměrné částky
- z částky 55 % se stanoví poměrná část na 1 obyvatele; pověřená knihovna získá finanční prostředky, které jsou násobkem počtu obyvatel v jejím regionu a stanovené poměrné částky

b) režijní náklady za obsluhovanou knihovnu- a to do výše až 1000,-Kč za každou obsluhovanou knihovnu; tyto finance jsou určeny pro statistické, poradenské a konzultační činnosti, poštovné, telefony, kancelářský materiál.

c) plat regionálního metodika a ekonoma- výše úvazku regionálního metodika se odvíjí od velikosti regionu, výše úvazku pro ekonoma zpracovávajícího agendu RF je stanovena dohodou.

d) náklady související s výkonem regionální metodiky- po určení celkové částky je tato rozdělena pověřeným knihovnám dle počtu obsluhovaných knihoven; finance jsou určeny na telefony, cestovné, poštovné, vzdělávání, pomůcky, servis výpočetní techniky, apod.

e) úhrada nákladů spojených s výkonem ostatních RF- jedná se o částky stanovené podle sazeb, které jsou v Pravidlech uvedeny v příloze č. 7, v této práci viz. nadcházející odstavec.

Mezi další významné a odlišné položky Pravidel patří sazby pro poskytování služeb z výkonu RF. Jedná se celkem o čtyři sazby, které zahrnují konkrétní službu spolu s jejím finančním ohodnocením:

- 1) sazba A – Nákup a zpracování výměnných fondů – 23,-Kč za 1 knihovní jednotku
- 2) sazba B – Tvorba a distribuce výměnných souborů – 3,30/1 k.j. v souboru
- Pravidla narozdíl od Metodického pokynu MK garantují min. 1 soubor o 60. svazcích 2x/rok do každé obsluhované knihovny
- 3) sazba C – Revize a aktualizace základních fondů obsluhovaných knihoven
- 3,- Kč/1 zrevidovaná k.j.; 50,-Kč za 1 zápis o revizi
- 4) sazba D – Metodické návštěvy – 400,-Kč/1 metodická návštěva

Souhrnně lze za hlavní odlišné body Pravidel označit přesnou částku, za kterou jsou pověřené a krajská knihovna povinné zakoupit výměnný fond (výše uvedených 50% přidělené částky) a především určení přesného finančního obnosu za vykonané služby.

Závěrem této podkapitoly bych ráda shrnula klady, potažmo přínosy a zápory tohoto dokumentu.

Jak je uváděno ve veřejně přístupných zprávách, Pravidla byla vytvořena především pro sjednocení výkonu služeb RF v celém Pardubickém kraji a pro sjednocení odměňování knihovníků, kteří se na jejich výkonu podílí. Dalším, avšak neméně významným smyslem Pravidel, je přesný přehled o využívání peněz, které kraj poskytuje na výkon RF. Jednotlivé položky jsou striktně ohodnoceny, jejich naplňování sledováno a na základě skutečně poskytnutých služeb jsou knihovníci odměňováni. Pozitivně ovlivňují Pravidla především nákup a cirkulaci výměnného fondu. Pravidla však vedle celkového zpřehlednění výkonu RF přinesla i některé záporné jevy.

Metodikům a ředitelkám pověřených knihoven se zvýšil objem práce, neboť formuláře Pravidel, hlavně finanční kapitoly, se odlišují od formulářů, které slouží pro účely celostátní statistiky RF, a které jsou používány Národní knihovnou ČR. Je

tedy nutné zpracovávat dvojí výkazy. Dále je z rozdělení financí, tak jak určil kraj, patrné, že dojde k faktickému polovičnímu úbytku částek za služby. Knihovny již toto zaznamenaly a např. ve svitavském regionu obsluhující knihovny už přednesly svůj protest. Kraj potvrdil protesty jako oprávněné a řešení tohoto problému si vytyčil na tento rok, tj. rok 2008. Sami knihovníci také nevnímají striktní finanční ohodnocení některých druhů služeb jako nejvhodnější. Dle jejich názoru je na jejich práci pohlíženo jako na jistý druh manuálně konané činnosti placené za kvantitu, nikoli kvalitu. Příkladem za všechny může být ohodnocení jedné metodické návštěvy (400,-Kč) aniž by bylo přihlédnuto k rozsahu či celkovému času strávenému výkonem této služby.

Pravidla také jako nadbytečné ohodnotila smlouvy, které až do roku 2006 byly uzavírány mezi pověřenou a obsluhovanými knihovnami, respektive jejich zřizovateli. Tyto smlouvy o poskytování služeb vypadaly v praxi například tak, že pověřená knihovna se zavázala k dodávání vybraných služeb a naopak zřizovatel se zavázal ke spolupráci, např. podporoval knihovníky v dalším vzdělávání a umožňoval jim přístup na seminář. Smlouvou byla zajištěna komunikace mezi knihovnami, ale především byla doložena skutečnost, že finance jsou v podobě služeb poskytovány opravdu těm nejpotřebnějším- totiž malým knihovnám a nekončí, jak bylo bohužel někdy patrné, u větších, pověřených knihoven.

Sestavení a schválení Pravidel nebylo nijak lehkým úkolem, předcházely mu 5-měsíční debaty knihovníků a především krajské knihovny s Radou Pardubického kraje. V praxi jsou Pravidla realizována teprve jeden rok, nyní je tedy čas na připomínky, návrhy a případné změny. Co je však pro celou síť knihoven v Pardubickém kraji, ať již využívají či poskytují služby spojené s výkonem RF, zřejmé již nyní, zavedení Pravidel výrazněji neovlivnilo výkon regionálních funkcí.

3.2. Výkon regionálních funkcí v letech 2003 – 2007

Dříve, než budou rozebrány a hodnoceny jednotlivé služby výkonu RF, v krátkosti bych se zmínila o počtu obsluhovaných knihoven v Pardubickém kraji, popř. o jeho změnách a vývoji.

Počet obsluhovaných knihoven v kraji se takřka neměnil, pohybuje se v rozmezí 420-423, v minulém roce byl stav 423 knihoven [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2008b].

Je však zajímavé sledovat, jak pracují menší profesionální, popř. i neprofesionální knihovny a jak jejich činnost ovlivňují regionální funkce, neboť především těmto knihovnám jsou určeny.

V posledních pěti letech se bohužel setkáváme s jevem, jak kvůli malé finanční podpoře zřizovatelů knihoven klesá úroveň některých profesionálních knihoven. Všechna opatření – nevyhovující prostory, zastaralé zařízení, nedostatek nové literatury, ale také snižování úvazku knihovníka a tím omezení otevírací doby – nedovolují knihovnám rozvíjet své informační a kulturní služby, kterých jsou v obcích často posledními nositeli. Je otázkou pro metodická oddělení pověřených knihoven, jak pomoci i těmto mnohdy poměrně velkým knihovnám např. prostřednictvím distribuce výměnných fondů a ulevit tak finančnímu zatížení obcí na provozu knihoven. Na druhé straně je zcela patrné, že rozvoj a snaha knihoven o fungující a smysluplné služby RF povzbudily některé knihovny k nové a větší aktivitě, k návratu do systému obsluhy, ze kterého některé knihovny v 90. letech vystoupily (např. knihovna v Kojicích) či dokonce přispěly k založení nových knihoven (např. Vinary, Neratov) [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2007].

V minulém roce došlo k významnému posunu spolupráce veřejných a specializovaných knihoven na základě poskytnutí služeb RF. Krajská knihovna především v oblasti automatizace knihovního systému a katalogizace fondu vykázala vyšší statistiky poradenské a konzultační činnosti se středoškolskými, muzejními a archivními knihovnami, knihovnami zdravotnických zařízení nebo s knihovnami organizací Goethe institutu a Britského centra. [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2008c].

3.2.1. *Poradenská a konzultační činnost, metodické plány, rozbor*

Metodické návštěvy jsou dle Metodického pokynu konány min. 1x ročně, pověřené knihovny je poskytují nejčastěji v rámci dodávek výměnných souborů nebo samozřejmě na vyžádání ať již přímo v obsluhující knihovně nebo v obsluhované knihovně. Pokud knihovna provádí výraznější změnu ve své činnosti, jsou frekvence tohoto standardu vyšší. Období 2003-2007 bylo pro knihovny v mnoha ohledech obdobím nových činností a informací, které si vyžádaly konzultace s pověřenými, popř. krajskou knihovnou.

V roce 2003 se poradenská a konzultační činnost krajské a pověřených knihoven zaměřovala především na administrativní záležitosti spojené s výkonem

RF. Bylo třeba dopracovat evidence knihoven v jejich okrese, neboť pouze evidované knihovny mohou být příjemci služeb z výkonu RF. Dále byly uzavírány smlouvy o obsluze jednotlivých obcí, jejichž hlavním úkolem bylo legalizovat příjem služeb a pomoci v knihovnách a upřesnit práva a povinnosti obou smluvních stran pro případné budoucí nesrovnalosti. Knihovny se zabývaly také klasickými otázkami při nákupu fondu, hospodaření s financemi či zpracování statistik.

V letech 2004-2007 se hlavním tématem konzultací a porad stal Projekt internetizace knihoven Ministerstva informatiky ČR (dále PIK MI ČR), je zde krásně patrný jeho vývoj a dopad na knihovny.

V roce 2004 knihovny připravovaly a zpracovávaly výzkum zájmu zřizovatelů o zavedení internetu do knihoven. V první fázi se výzkum zaměřoval na internetizaci z prostředků Strukturálních fondů EU. Pardubický kraj však tuto myšlenku nepodpořil, a tak krajská knihovna připravila další dotazníkové šetření, tentokrát s využitím krajského grantového zřízení na nákup PC do knihoven, které nemají příslušnou techniku, aby mohly zažádat o internetizaci prostřednictvím PIK MI ČR. V tomto roce byla také navázána komunikace se specializovanými knihovnami (př. školní, archivní), která výrazněji nabyla na intenzitě minulý rok, jak je podrobněji rozepsáno na konci kapitoly 3.2.

V roce 2005 již byly chystány a následně zpracovávány žádosti zřizovatelů o internetizaci. Pardubický kraj vypsal na základě výsledků zájmu grantové řízení, do něhož se v první výzvě přihlásilo 60 knihoven (následně byly vypsány další dvě výzvy, zájem byl ovšem již pouze od několika málo knihoven). Knihovny, které vyhovely podmínkám grantu obdržely 25 000,-Kč na nákup potřebného vybavení, aby splňovaly podmínky pro PIK MI ČR.

V roce 2006 mírně vzrostl počet konzultací, navýšení bylo způsobeno jednak prováděným revizí ve větším počtu knihoven, jednak opět pomocí se žádostmi o internetizaci. Kromě žádostí na MI ČR se knihovny opět obracely na Pardubický kraj, který díky větší finanční podpoře vypsal grant nejenom na prvopřipojení, ale také na obnovu zastaralé techniky a její případné rozšíření. Kraj v tomto roce přispěl částkou 1 359 000,- Kč na vybavení počítačovou technikou. [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2007].

V souvislosti s končícím termínem ukončení revizí fondů do 100 000 k.j. byly konzultovány právě revize a aktualizace fondů.

V roce 2007 bylo poskytnuto necelých 2000 konzultací, což je přibližně stejný počet jako v předchozím roce. Týkaly se opět internetizace, nyní ovšem knihovny řešily problém, který byl způsoben ze strany ministerstva, protože nebyl vybrán poskytovatel připojení a knihovny tak nebyly do konce roku připojeny. Kraj jako poskytovatel dotací uznal neodpovědnost obcí za vzniklé opoždění internetizace a ustoupil od požadavků jejího prokázání do konce roku 2007. Konzultovaly také knihovny, které z různých důvodů nechtěly zavést do své knihovny internet a zajímaly se, zda v takovém případě nebudou vyřazeny evidence a přestaly by jím být poskytovány služby z výkonu RF, nejčastěji se dotazy týkaly výměnných souborů.

Byly také často kladené dotazy na fungování RF podle nových Pravidel.

Mimo tyto jádra konzultací, návštěv a porad byly řešeny také otázky zpracování statistik, revize, aktualizace a skladba knihovnických fondů, finance, vzdělávání knihovníků.

3.2.2. Statistika knihovnických činností KULT V 12.01

Informace o plnění standardu pro výkon regionálních funkcí jsou zjišťovány statistickým šetřením a následně jsou vykazovány prostřednictvím formuláře KULT V 12.01.

Pověřené knihovny každoročně sestavují statistické výkazy knihoven a krajská knihovna sestavuje sumář spolu s komentářem k vykazovaným údajům.

Knihovny používají dva druhy statistických výkazů - program STAT EXCEL a internetové dotazníky NIPOS. Přestože v roce 2005 došlo ke změně výkaznictví (on-line dotazníky NIPOS), krajská knihovna se rozhodla i nadále využívat písemnou formu výkazů a pracovat v STAT EXCEL. Právě tento program totiž považuje za přehlednější s možnostmi mnoha kontrolních vazeb a každoroční aktualizací ze strany SVK Hradec Králové. Od března r. 2006 se daří dosáhnout shody v obou verzích ve všech podstatných částech, v minulém roce byla již shoda úplná. Použití obou programů s sebou také přináší menší riziko chyb, neboť vyplňování dotazníků NIPOS probíhá až po kontrole statistických sumářů, kterým předchází použití právě programu STAT EXCEL. V roce 2007 se v Brně konal celostátní seminář NIPOS, kde nejenom zástupci některých pověřených knihoven Pardubického kraje navrhovali vzájemnou kooperaci obou programů, tak aby data ze STAT EXCEL bylo možné přenášet do NIPOS a vyvarovat se tak případných chyb a ušetřilo knihovníkům čas. _

V rámci statistik jsou také uváděny i nevidované knihovny, které jsou dosud v bývalých okresech Pardubice a Chrudim. Jejich stav se však daří snižovat. Z tohoto důvodu je ve výkazech vyšší stav zpracovaných výkazů než je počet obsluhovaných knihoven.

Knihovny se snaží při zpracování statistik prakticky a i teoreticky pomáhat malým knihovnám, krajská knihovna navíc zpracovává speciální metodický list, který posílá spolu se statistickými formuláři.

3.2.3. Vzdělávání knihovníků, semináře, porady

Vzdělávací akce pro knihovníky pořádané v Pardubickém kraji krajskou knihovnou lze téměř každý rok (s výjimkou r. 2006) rozdělit na kurzy počítačové gramotnosti hrazené z programu VISK 2 a další akce pořádané z prostředků na výkon regionálních funkcí. Jsou pořádané kurzy jak krajskou knihovnou pro celý kraj, tak pověřenými knihovnami pro svůj region. Vzdělávací akce krajské knihovny mají různorodější témata a často jsou děleny do několika cyklů; akce pověřených knihoven se soustředí na úzce praktické otázky knihovnické činnosti, např. služby knihoven, práce s knihovnickými informačními zdroji, MVS, apod.

Kurzy počítačové gramotnosti v rozsahu ECDL pořádané v krajské knihovně začaly již v roce 2002, který byl mimořádně vytížený co do počtu odučených hodin a počtu účastníků. Následující rok byl výrazně slabší (130 hodin, 45 účastníků). Důvodem oslabení bylo, že tyto kurzy byly již knihovníky navštěvované jak zmíněný minulý rok, tak o dva roky dříve v Hradci Králové. Svůj podíl na tom měli také nezodpovědní knihovníci, kteří se sice do kurzů přihlásili, ale vůbec nenastoupili nebo v průběhu kurzů přestali docházet. Kurzy modulů ECDL byly pořádány i v letech 2004-2005 a 2007, osvědčení vždy získali ti knihovníci, kteří absolvovali minimálně 4 moduly, na závěr byl každý modul ukončen testem a následnou zpětnou vazbou. Nabízené moduly jsou následující:

Základy informačních technologií

Používání souborů a správa PC

Textový editor Word

Tabulkový kalkulátor Excel

Databáze Acces

Power Point

Služby informačních sítí – Internet

[KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2004a].

V roce 2006 byl zájem o tyto kurzy natolik zanedbatelný, že na ně ani nebyl podán projekt do programu VISK 2. V druhé polovině roku však projeví knihovny zájem o základní počítačovou gramotnost v těch knihovnách, které byly nově internetizovány přes PIK MI ČR. Základní proškolení tedy probíhala individuální formou ze stran pověřených knihoven. Byl také zaznamenán nárůst zájmu o nadstavbové kurzy profesionálních knihoven, které byly zařazeny do programu na rok 2007. Minulý rok tak byly v krajské knihovně pořádány 2 typy kurzů; nadstavbové pro profesionální knihovny rozdělené do pěti modulů a základy počítačové gramotnosti pro neprofesionální knihovníky rozdělené na tři moduly.

V počátcích se kurzů účastnili převážně knihovníci profesionálních knihoven, v roce 2005 byli však účastníky zaměstnanci hlavně menších, neprofesionálních knihoven a některých knihoven specializovaných.

Vzdělávání a semináře pořádané z prostředků na výkon RF jsou velmi často zaměřeny na dětského čtenáře, knihovny správně rozpoznaly svoji důležitou úlohu především v menších obcích, kde jsou často jedinými nositeli kultury. Převážně poslední dva roky lze zaznamenat velkou tématickou různorodost seminářů v krajské knihovně, která nabízí knihovníkům opravdu pestrou a zajímavou skladbu vzdělávacích programů.

V roce 2003 byla patrná viditelná snaha o zajištění nejaktuálnější potřeby znalostí ve využití informační techniky a informačních zdrojů v knihovnictví a zvládnutí problematiky výpůjčního procesu. Kromě již zmíněných kurzů modulů ECDL měli knihovníci možnost blíže se seznámit se Souborným katalogem CASLIN či plnotextovými databázemi. Z mimo počítačových kurzů pak byly knihovníkům nabídnuty kurzy práce a komunikace se čtenářem.

Jako vysoce přínosný byl v roce 2004 hodnocen seminář „Dětská literatura a dětské čtenářství od roku 1989 do dneška“, vedený PaedDr. Josefem Hetychem. Seminář byl rozdělen do tří cyklů, v tomto roce byly uspořádány dvě přednášky prvního cyklu. Jako víceúčelové lze označit dvě besedy se spisovatelkou Ivanou Borskou. Ty přinesly nejenom informace o jejím díle a práci na životopisných dílech, ale bylo také využito přítomnosti knihovníků ke krátkým seminářům o aktuálních problémech v knihovnictví a knihovnické praxi a plnění

úkolů daných knihovnickým zákonem. Knihovníci pardubického okresu měli také možnost účastnit se vzdělávací akce k pravidlům jmenné katalogizace, která byla zpětně hodnocena jako velmi potřebná.

V roce 2005 pokračoval úspěšný cyklus s příspěvky k dětskému čtenářství vedený PaedDr. Josefem Hetychem. Seminářů věnovaných dětským čtenářům bylo více, neopomnělo se však ani na dospělé uživatele. Nyní již pro knihovníky celého kraje byl připraven kurz věcné katalogizace.

Poslední, třetí cyklus přednášek „Dětská literatura a dětské čtenářství od roku 1989 do dneška“ dobiehal na začátku roku 2006. Přednášky byly hned po svém zahájení v roce 2004 vysoce hodnoceny, takže v podzimním období r. 2006 PaedDr. Josef Hetych navázal na tuto tematiku semináři o novější produkci a žánrech v dětské literatuře a o fenoménu pohádky. Nejmenším čtenářům byl také věnován seminář k psychologickým a pedagogickým aspektům dětského čtenářství a možnostem jeho rozvoje autorky PhDr. Jany Doležalové [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2007].

Celou tuto velkou oblast uzavřela praktická knihovnická dílna pod vedením knihovnice z Chrudimi a Hradce Králové. Na aktuální dění reagoval příspěvek PhDr. Víta Richtera z NK ČR k autorskému zákonu. Krajská knihovna měla také zájem nabídnout přednášky týkající se komunikace s uživatelem, zvládnání stresových situací a sebereflexe. Bohužel kurzy nebyly realizovány kvůli nepřiměřeným podmínkám ze strany školitele. Vzhledem k tomu, že povolání knihovníka je z velké části o komunikaci s lidmi, knihovna se této myšlenky nevzdala a vytyčila si uspořádat přednášky příští rok. Aby byly vzdělávací akce pro knihovníky atraktivní a potažmo tak efektivní, byl ke konci roku zjišťován zájem knihoven o tématické okruhy přednášek a na jejich základě stanoven plán seminářů na příští rok.

Krajská knihovna sledovala tyto výsledky průzkumu zájmů a rok 2007 tak přinesl širokou škálu vzdělávacích akcí. Opět se potvrdilo, jak si knihovny uvědomují potřebu zaujmout nejmenší čtenáře a samy si vyžádaly akce zaměřené na děti. Pozvání opětovně přijala PhDr. Jana Doležalová z hradecké univerzity a nabídla knihovníkům zdařilou praktikou dílnu. Další vyžádanou akcí byl seminář k novému zákoníku práce, který ocenili zejména vedoucí pracovníci knihoven. S překvapivě vysokou návštěvností se setkal seminář s pracovníky táborské firmy LANius. Této akce se zúčastnily nejenom profesionální a neprofesionální knihovny kraje, ale také již zmíněné specializované knihovny. Další vzdělávací akce byla organizována

v Obecní knihovně v Býšti, což mělo pádný důvod. Na chvíli bych se nyní u této obce zastavila a osvětlila výběr této knihovny pro seminář v rámci RF.

Rok 2006 byl pro tuto knihovnu Pardubického kraje velmi významným. Obecní knihovna v Býšti totiž získala titul „Knihovna roku 2006“ v kategorii základní knihovna. Knihovna byla oceněna jako skvěle fungující kulturní, vzdělávací a komunitní centrum obce [WIMMEROVÁ, 2006]. Porota ocenila jak vzhled knihovny, tak její technické vybavení. Na tomto příkladu lze krásně demonstrovat, jak prospěšná může být ochota spolupráce zřizovatele knihovny, který se v tomto případě snaží vytvářet co nejlepší podmínky pro její činnost. Zásahu na udělení tohoto titulu má hlavně místní knihovnice, paní Vendulka Valečková. Díky ní lze knihovnu označit za opravdové kulturní centrum obce. V knihovně je pořádáno mnoho zájmových dílen, každá věková skupina tu nalezne pro sebe to pravé – keramická dílna, malování na hedvábí a další umělecké dílny, výstavy, populární je spolupráce s matkami na mateřské dovolené. Paní Valečková bohatě využívá grantů jak na celostátní, tak i krajské úrovni, což je dle mého názoru krásným příkladem, že i malá knihovna může být takto aktivní a zapojená do grantového systému. Nakonec zde lze ukázat, jak regionální funkce mohou přispět malým knihovnám ke zlepšení jejich služeb a je velká škoda, pokud je knihovny nevyužívají. Paní Vendulka Valečková pracuje na 1/2 úvazek jako metodička v Krajské knihovně v Pardubicích (která je pro knihovnu v Býšti zároveň pověřenou knihovnou) a dokáže tak plně ocenit a využívat služeb, které nabízí RF. To se projevuje především v oblasti výměnných souborů a MVS [WIMMEROVÁ, 2006].

Toto krátké představení knihovny v Býšti snad osvětlilo, proč si ji krajská knihovna vybrala jako místo své další vzdělávací akce, která byla zaměřená právě na komunitní roli knihoven v obcích. Praktické přednášky byly doplněny zcela spontánními ukázkami klubové činnosti. Opět se zde ukázala výborná spolupráce s obecním úřadem jako zřizovatelem, který spolu s knihovnou vytvořil natolik dobré podmínky, že zde v okamžik pořádání akce byly přítomni zástupci těch nejrůznorodějších typů knihoven- NK ČR, Studijní a vědecká knihovna Hradec Králové, velké městské knihovny, profesionální i neprofesionální knihovny z nejmenších obcí. [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2008b].

Krajské knihovně se podařilo dostat svému slovu a prozatím jen pro pracovníky své knihovny zorganizovala kurzy komunikace a asertivity. Na začátku letošního roku byly kurzy rozšířeny i na knihovníky profesionálních knihoven.

Jak se ukázalo, jsou vzdělávací akce připravené na základě zjištěného zájmu knihoven kraje velmi přínosné, neboť pokrývají zájem o konkrétní témata a tím zvyšují motivaci knihovníků k dalšímu sebevzdělávání. Krajská knihovna bude jistě i nadále pokračovat v tomto osvědčeném plánování kurzů.

V letech 2003, 2005 a 2007 se v Pardubicích konal Celostátní seminář RF, který přestože není zahrnut do výkazu RF krajské knihovny, přispěl velkou měrou k novému poznání v této oblasti knihovnické práce a služeb, ale také třeba k podnícení zájmu některých knihoven v Pardubickém kraji. Zázemí zajišťovala krajská knihovna, která v roce 2005 tuto akci také využila k prezentaci své nové podoby po rekonstrukci. Na programu konferencí bylo mnoho zajímavých a aktuálních témat, od analýzy a statistik RF, zhodnocení poskytování služeb v rámci RF a nastínění jejich perspektiv, zapojení knihoven do celostátních knihovnických činností, možností prezentací knihoven prostřednictvím internetu, využívání profesionálních informačních zdrojů, změny přechodu financování RF ze státu na kraje, probíhající internetizaci až po vzdělávání pracovníků v knihovnách.

Porady ředitelek pověřených knihoven se konají 4-5 do roka. Na programu jsou vždy aktuální témata daného roku spolu s řešením nevyhnutelných problémů při zajišťování výkonu RF. V roce 2003 to byly především evidence knihoven a uzavírání smluv na služby z výkonu regionálních funkcí; od roku 2004 byly společným tématem internetizace knihoven v různých stupních vývoje PIK MI ČR; rok 2007 přinesl do porad nové téma týkající se nového systému zavedením Pravidel pro zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji. Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1, knihovny na základě roční praxe přednesly připomínky, díky kterým dojde tomto roce pravděpodobně k drobným úpravám Pravidel.

Jedna až dvě porady z jejich celkové počtu se konají vždy v jiném regionu a jsou spojeny s návštěvami různých typů knihoven, aby krajská knihovna získala přehled a osobní zkušenosti s praxí v těchto regionech. Navštívené regiony jsou bohužel zmíněny pouze ve výkazech za roky 2004 a 2005. V roce 2004 jím bylo

Svitavsko, o rok později Chrudimsko. Práce v jednotlivých regionech jsou takřka na stejné úrovni, zejména poté, co byla do Městské knihovny v Chrudimi zaměstnána metodička. Od této doby dosahuje tato knihovna srovnatelných výsledků s knihovnami, které si objednávají služby u svých profesionálních knihoven (knihovna v Chrudimi jako jediná v celém kraji tento objednávkový systém nepraktikuje).

Porady neprobíhají pouze na úrovni pověřených knihoven, několikrát ročně si také pověřené knihovny svolávají své profesionální knihovny. Praxe porad obsluhujících knihoven s neprofesionálními byla nahrazena individuálními konzultacemi z důvodů časových neshod.

3.2.4. Tvorba výměnných fondů, jejich distribuce a cirkulace

Tento standard výkonu regionálních funkcí je pro Pardubický kraj prioritní. Právě výměnné soubory jsou totiž pro čtenáře některých malých knihoven v kraji jedinou významnější možností, jak získat nové tituly. Po přechodu pod správu obce v roce 2002 se totiž knihovny potýkají s nedostatkem financí na doplňování fondu. Pověřené knihovny tak pravidelně zaznamenávají velkou odezvu od čtenářů a i samotné obsluhované knihovny vnímají tuto službu jako nanejvýš důležitou a pro uspokojení potřeb svých uživatelů jako nepostradatelnou.

Nákup a zpracování výměnného fondu probíhá způsobem, že nakoupené dokumenty profesionálními obsluhujícími knihovnami jsou fakturovány na příslušnou pověřenou knihovnu a zpracovány s označením regionálního fondu. Knihy se tak stávají výměnným fondem pověřené knihovny [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2006]. Nové knihy jsou zpracovány tak, aby nemohly být zaměněny s fondem, který byl tvořen do roku 2001. Z něj se dnes využívá minimálně knih, převážně se jedná o tvorbu klasiků. Nová produkce jde téměř ihned po zpracování do základních knihoven.

Na Pardubicku, Svitavsku a v regionu Ústí nad Orlicí je výměnný fond připočítáván k bývalému fondu pověřené knihovny, který byl budován před rokem 2002, na Chrudimsku, kde není uplatňován objednávkový systém, je od r. 2002 stavěn nově.

Priorita tohoto standardu je dokazována každoročně stále větším počtem zakoupených knih i přes jejich zvyšující se ceny. Knihovny se snaží maximálně využívat nejrůznější výhody při nákupu (např. známý rabat), aby čtenáři kvůli ceně

nebyli ochuzeni na pravidelných dávkách nových knih. Je také využíváno ušetřených peněz k nakoupení výměnného fondu tak, aby byly přidělené peníze beze zbytku vyčerpány.

Stavy fondů každoročně stoupají, je nakoupeno vždy více knih, roční přírůstky jsou vyšší v řádu až několika set než v předcházejícím roce. Takto příznivý stav samozřejmě není vždy přesně platný, např. v roce 2006 zůstal v porovnání s předchozím rokem na stejné úrovni v Ústí nad Orlicí [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2007]. Nikdy však nelze mluvit o výrazném poklesu. Zároveň je třeba vzít v úvahu, že fond ze starší doby není již požadován, až na zmíněné výjimky klasické literatury. S potěšením také knihovny zaznamenaly vyšší počet souborů a v nich distribuovaných svazků. Stoupajícímu trendu se trochu vymkl rok 2005, kdy byl zaznamenán jak úbytek obslužených knihoven (o 25), tak expedovaných souborů (o 33). Na druhou stranu byl však navýšen počet knihovních jednotek v souborech o 2 500 [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2006]. Rok 2006 již vrátil údaje do normálu. Každoročně lze také dle odevzdaných statistik zaznamenat, že v chrudimském regionu byly poskytovány malým neprofesionálním knihovnám také soubory, které nespádají do regionálních výměnných fondů.

Vývoj situace v distribuci fondů lze za rozmezí let 2002-2006 ohodnotit velmi kladně, neboť se výrazně zvětšují počty souborů i počty svazků v souborech. To vše se samozřejmě odráží i ve stále větším zájmu knihoven o tuto službu, jejich počet byl ke konci roku 2006 větší o cca 140 ku roku 2002 [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2007].

Rok 2007 přinesl se schválením Pravidel zajištění regionálních funkcí v Pardubické kraji a jejich zavedením do praxe zásadní změnu pro tuto službu v rámci RF. Výrazně se změnil způsob financování, kdy na nákup výměnného fondu je z částky zbylé po odečtení financí krajské knihovně vyčleněno 50% . Ta je poté rozdělena mezi regiony poměrným dílem 45% k počtu knihoven a 55% k počtu obyvatel regionu. Při porovnání s přírůstkem za rok 2005 bylo pořízeno o cca 2 500 knihovních jednotek více, za rok 2006 o cca 1 700 k.j. Podle Pravidel nejsou do výměnného fondu započítávány např. dary, takže přírůstky v minulých letech byly mírně zkresleny o tyto položky. Nyní jsou vykazovány pouze skutečně zakoupené dokumenty, které lze finančně podložit. Podle těchto skutečností lze usuzovat, že zavedené Pravidel přispělo k větším možnostem nákupu výměnného fondu, což k ohledu na tuto službu jako prioritní v rámci RF bylo také nejspíše jejich cílem.

Pravidla také změnila parametry v cirkulaci výměnného fondu. Zatímco Metodický pokyn udává periodicitu minimálně 2x ročně doručit soubor s min. 30 svazky, Pravidla garantují standard souborů s min. 60 svazky 2x ročně.

3.2.5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu

Při revizi a s tím související aktualizaci knihovních fondů je třeba účasti profesionálních knihovníků, jejichž asistence v neprofesionálních knihovnách a knihovnách do úvazku 1,0 představuje jakýsi garant odborné úrovně při této knihovnické činnosti.

Nejvíce revizí téměř každoročně vykazuje region Svitavy, s výjimkou minulého roku to bylo vždy více než 20 revizí. Obecně lze hodnotit tuto službu jako vzestupnou, v minulém roce však byl zaznamenán mírný pokles zrevidovaných fondů, který do určité míry souvisel s revizemi objemnějších fondů, které byly časově náročnější.

K roku 2007 (počítáno od r. 2002) bylo za Chrudim zrevidováno 95,95% knihoven, za region Svitavy 92,7% , Ústí nad Orlicí 82,27% a za Pardubice 77,32% [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2008b].

3.2.6. Nákup a zpracování knihovního fondu z prostředků obce jako zřizovatele a distribuce fondu

Tato služba nemá v Pardubickém kraji výraznější tradici, provádí ji pouze region Svitavy. Ten z prostředků obcí nakupuje dokumenty do fondu svých knihoven, jedná se však o malý počet, který se pohybuje kolem 10. Počet nakoupených svazků je v rozmezí 400-500.

Na Ústeckoorlicku funguje přispívání z prostředků obcí na nákup do výměnného fondu, např. v roce 2006 se podařilo sehnat finance v hodnotě 352 000,- Kč a za tuto částku nakoupit 2 152 svazků, což je přibližná každoroční hodnota [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2007].

Z tohoto hlediska, že knihovníci nemohou využívat zdroje provozovatelů na nákup fondů, vychází poskytování výměnných souborů opět jako nejdůležitější standard výkonu RF pro malé knihovny.

3.2.7. Servis automatizovaného knihovního systému

V souladu s Metodickým pokynem přistoupila krajská knihovna na výkon tohoto standardu pro ty části AKS, které slouží k výkonu RF. Tyto služby uplatňují v menších mírách regiony Svitavy a Ústí nad Orlicí, většinou se jedná o přibližně 11 akcí. Neshody o využití tohoto standardu se vyskytly na Chrudimsku, kde Městská knihovna v Chrudimi pochopila podmínky jeho užití jako zákaz této služby na svém území. Správně vzato jde o špatné pochopení, neboť tento standard může využívat pouze Měk Chrudim, která jako pověřená knihovna vykonává RF sama, protože profesionální knihovny odmítly účast. Tím pádem nemohou čerpat prostředky určené na servis AKS.

Výměnný fond je v Pardubickém kraji téměř bez výjimky zpracováván v programu Clavius, KK v Pardubicích využívá ALEPH 500 a Měk Chrudim T-series.

3.3. Výkon regionálních funkcí v pověřených knihovnách a krajské knihovně v roce 2007

V této kapitole budou nejdříve krátce představeny knihovny pověřené KK v Pardubicích výkonem RF, tedy bývalé okresní knihovny, poté bude podrobněji věnována pozornost jejich metodické práci v minulém roce. Stručněji bude zmíněna také okresní práce krajské knihovny.

3.3.1. Chrudim

Počátky Městské knihovny v Chrudimi spadají do poloviny 19. století, kdy byla založen spolek Měšťanská Beseda. Po jejím zániku se knihovna stala součástí muzea až do 40. let minulého století, kdy se obě instituce osamostatnily. Po vyřešení prostorových problémů byly v roce 1995 otevřeny dvě nově zrekonstruované budovy, které v centru náměstí slouží pro městskou knihovnu. Knihovna nyní nabízí samostatnou studovnu pro děti a pro dospělé, klubovnu pro práci s dětmi a sloučené pracoviště hudebního oddělení s oddělením informačních služeb a regionální literatury. Knihovna využívá knihovní systém T-series.

Tehdejší okresní knihovna podobně jako většina knihoven přijala v 70. letech funkci centrální knihovny okresu v rámci střediskového systému. V 90. letech 20. století se však tento systém rozpadl a pověřené knihovny odmítly účast na výkonu regionálních funkcí, které by navazovaly právě na v minulosti využívaný

objednávkový systém služeb. Městská knihovna v Chrudimi tak zajišťuje RF ve svém regionu sama, což občas způsobuje určitá nedorozumění (viz. kapitola 3.2.7). Od roku 2004 lze mluvit o dosažení srovnatelných výsledků ve výkonu služeb v porovnání s regiony, které si objednávají knihovnické služby u svých profesionálních knihoven.

V tomto okresu je tak logicky nejvyšší úvazek pracovníků podílejících se na RF (mimo KK), a to 2,2 (oproti zbývajícím okresům je to min. o jeden plný úvazek navíc). Městská knihovna v Chrudimi obsluhuje 83 knihoven.

Metodické návštěvy jsou konány pravidelně, s výjimkou knihovny v Klešicích, která tuto službu odmítla a je tak naplánovaná na tento rok. Nebyly také navštíveny 2 knihovny, které nepracují a o tuto konzultační činnost neprojevují zájem. Naopak vyšší konzultační činnost zaznamenaly nově vzniklé knihovny ve Ctětíně a Studnici a knihovny provádějící revizi.

Podobně jako v ročním výkazu Ústí nad Orlicí není zmínka o provádění statistiky.

Na vzdělávací akce dojížděli knihovníci jak do krajské knihovny, tak také sami pořádali semináře pro knihovníky okresu. Jednalo se např. o prakticky zaměřený seminář o ochraně knihovního fondu či knihovnickou dílnu uspořádanou u příležitosti pořádání festivalu Loutkářská Chrudim. Porady s profesionálními knihovnami se konaly celkem tři, z toho jedna byla výjezdní do Heřmanova Městce. Porada neprofesionálních knihoven proběhla jedna.

V minulém roce bylo nakoupeno cca 4 000 knihovních jednotek. Výměnné fondy jsou vytvářeny na základě konzultace s příslušným knihovníkem, v jednom soubor je posíláno průměrně 82 svazků, byl dodržen standard dvou souborů ročně daný Pravidly. O příjem souborů neprojevily zájem knihovny v Klešicích a Hošťákovcích. [MĚSTSKÁ KNIHOVNA CHRUDIM, 2008a]

Revize byly v minulém roce dokončeny ve čtyřech knihovnách, z toho dvou neprofesionálních.

V tomto okresu se neprovádí nákup do fondu z prostředků obcí.

Jak již bylo uvedeno v kapitole 3.2.7., profesionální knihovny nemohou využívat prostředky na servis AKS, byly tedy čerpány prostředky pouze na údržbové poplatky systému T-series v Měk Chrudim.

3.3.2. Svitavy

Městská knihovna ve Svitavách byla založena místním mecenášem, který na konci 19. století uhradil celou její výstavbu. Knihovna byla v průběhu desetiletí ovlivňována politickou situací, avšak nikdy do takové míry, aby byl výrazněji ohrožen její chod. Konec 60., později především počátek 90. let 20. stol. a i samotné nové tisíciletí znamenalo pro knihovnu a tím také pro čtenáře výraznější prostorové změny nejdříve přestěhováním do přízemí budovy muzea a následně rozšířením prostor o studovny a sklad. Knihovna využívá granty pro rozvoj služeb jak pro uživatele obecně, tak i pro čtenáře nevidomé a slabozraké. Fond v současné době obsahuje necelých 80 000 knihovních jednotek, veškeré knihovnické činnosti jsou automatizované, je využíván systém Clavius.

V 70. letech došlo k budování střediskové ho systému, od r. 1982 byly centralizovány všechny knihovny tehdejšího okresu pod Okresní knihovnu ve Svitavách. Na tento systém objednávek bylo možné později navázat.

Nyní je v tomto okresu smluvně zajištěno 6 obsluhujících knihoven (Bystré, Dolní Újezd, Jevíčko, Litomyšl, Moravská Třebová, Polička). [PRAVIDLA PRO ZAJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ, 2006]. Registrováno je 114 knihoven.

V uplynulém roce byl dodržen standard jedné metodické návštěvy v každé knihovně, v případě potřeby byly návštěvy častější. Ty vyžadovala situace např. při výměně knihovníka, zavedení automatizovaného knihovního systému nebo před účastí v soutěži o nejlepší knihovnu v kraji- tu nakonec získala knihovna tohoto regionu v Jaroměřicích [MĚSTSKÁ KNIHOVNA SVITAVY, 2008a]. Poskytování poradenské a konzultační pomoci je nejčastěji spojeno s jinými aktivitami v knihovnách, např. při dodání výměnných souborů. Knihovny také sami vyžadují tento standard ať již od obsluhované nebo přímo pověřené knihovny.

Statistiku zpracovávají jednotlivé obsluhující knihovny, statistiku za celý region pak Měk ve Svitavách. Je používán jak program STAT EXCEL, tak elektronický formulář NIPOS.

Vzdělávacích akcí se účastní pracovníci všech typů knihoven v regionu. Knihovníci využívaly semináře pořádané Krajskou knihovnou v Pardubicích, byly pořádány také semináře v rámci regionu – jednalo se převážně o zaučování a zlepšování praxe v knihovnických činnostech jako je práce s online katalogem či využívání elektronické MVS v obecních knihovnách. Porady ředitelů profesionálních

knihoven se konaly celkem tři. Porady pro malé knihovny jsou svolávány v rámci jejich obvodu, a to především kvůli dostupnosti.

Výměnný fond čítá 32 000 dokumentů, v roce 2007 bylo nakoupeno necelých 6 500 nových knihovních jednotek. Byl překročen garantovaný standard cirkulace výměnného fondu daný Pravidly (min. 1 soubor o 60 svazcích 2x ročně), neboť bylo obsluhovaným knihovnám doručeno 282 souborů s 16 500 svazky [MĚSTSKÁ KNIHOVNA, SVITAVY, 2008a], což činí nárůst téměř 3000 svazků nad standard.

Zrevidováno bylo celkem 15 knihoven regionu, výsledná hodnota zrevidovaných jednotek činí 56 060.

Na Svitavsku v malé míře funguje nákup do fondu knihoven z prostředků obce jako provozovatele, tohoto využívá např. Měk Polička. Zpracování takto získaných knih bylo následně proplaceno jako nadstandardní služba z rezerv krajské knihovny.

Knihovnu v tomto regionu využívají systém Clavius, servis si vyžádalo 6 knihoven, výjezdů bylo zaznamenáno celkem 9.

Doprava je v rámci RF zajišťována vedle veřejných dopravních prostředků osobními auty městských knihoven v Poličce, Svitavách a Dolním Újezdě. Pro výměnné soubory si většinou jezdí knihovníci popř. pracovníci obecních úřadů přímo do obsluhující knihovně.

3.3.3. Ústí nad Orlicí

Podobně jako ve většině městech stály i zde u zrodu prvních knihoven spolky. Zmínky o první městské knihovně pochází z roku 1881. Knihovnu nepoznamenaly v minulosti žádné větší katastrofy, ba naopak byla se dařilo úzké spolupráci se spolky a těšila se podpoře města. Nové zázemí, které většina knihoven získávala postupně v 90. letech, případně na počátku 21. století, ústecké knihovně připadlo koncem 80. let rozsáhlou přístavbou ke stávající budově knihovny. Vedle klasických knihovnicko informačních služeb nabízí knihovna např. i Zvukovou studovnu pro nevidomé a zrakově postižené. Zpřístupňuje databáze EBSCO, Anopress, na CD-ROM např. ČNB, ASPI. V knihovně je zaveden knihovní systém Clavius.

V 70. letech se stala ústřední knihovnou sítě veřejných knihoven v okrese a podobně jako v regionu Svitavy i zde je nyní využíváno zkušeností bývalého střediskového systému, který využíval objednávky služeb.

U této knihovny bych ráda vyzdvihla skutečnost, že jako jediná z pověřených knihoven zpřístupňuje na svých internetových stránkách výroční zprávy a zápisy z porad ředitelů.

Na Ústeckoorlicku, kde bylo možné navázat na objednávkový systém, pověřená knihovna využívá objednávkových služeb u 9 obsluhujících knihoven (Brandýs nad Orlicí, Česká Třebová, Choceň, Jablonné nad Orlicí, Králíky, Lanškroun, Letohrad, Vysoké Mýto, Žamberk). Registrováno bylo 129 knihoven [MĚSTSKÁ KNIHOVNA, ÚSTÍ NAD ORLICÍ, 2008a]. Stejně jako v předešlém okrese i zde byl naplněn standard počtu metodických návštěv v každé knihovně, na vyžádání konzultovaly.

Tvorba statistik bohužel není uvedena v komentáři výkonu regionálních funkcí, který je poslán do krajské knihovny, lze se tedy domnívat, že nenastaly žádné vážnější komplikace při jejich tvorbě, které by si vyžádaly mimořádné konzultace.

Vedle vzdělávacích akcí pořádaných krajskou knihovnou měli knihovníci regionu možnost účastnit se 6 seminářů pro dobrovolné knihovníky týkajících se knihovnických služeb a využívání informačních zdrojů. Za všechny lze jmenovat vzdělávací akci pověřené knihovny o využívání plnotextových databází a poskytování elektronických služeb v knihovnách. Pro ředitele městských knihoven byly uspořádány semináře o využití MVS v regionu.

Konalo se celkem 12 porad, z toho 4 byly porady ředitelů Měk regionu. Jak již bylo výše zmíněno, zápisy z porad jsou volně dostupné na webových stránkách knihovny v Ústí n. Orlicí.

Na poslední poradě, která se konala v květnu r. 2008 se probíraly např. témata změny působení knihoven, byly poskytovány informace o PIK a vypsáných grantech, hodnotil se výkon RF a byly předneseny návrhy na jejich další plnění, byly rozdány informační materiály, všech 10 zúčastněných knihoven se shodlo na zakoupení báze České národní bibliografie, která by knihovnám mimo jiné významnou měrou posloužila při kontrole jmenných autorit a zodpovídání dotazů týkajících se knižní a časopisecké produkce zahrnuté v této bázi, 3 z nich by přivítaly zakoupení právníkové databáze ASPI [MĚSTSKÁ KNIHOVNA, SVITAVY, 2008b]. Do výměnného fondu bylo nakoupeno z prostředků na RF 6 751 knihovních jednotek, vyexpedováno bylo necelých 400 souborů. Tento region praktikuje nákup ze sdružených prostředků obcí do výměnného fondu, v minulém roce se podařilo

nashromáždít 361 410,-Kč za které bylo nakoupeno 2 000 knih. Oproti roku 2006 to znamená mírné navýšení vybraného obnosu a zároveň mírné snížení počtu zakoupených jednotek. [MĚSTSKÁ KNIHOVNA ÚSTÍ NAD ORLICÍ, 2008a].

Revize byla provedena ve 27 knihovnách a počet zrevidovaných jednotek dosáhl 51 000. Revizi si provedly také dvě obsluhující knihovny.

Region využívá knihovní systém Clavius, servis byl pokaždé 1x prováděn ve čtyřech knihovnách.

3.3.4. *Pardubice*

Knihovna byla představena v první kapitole, proto již není nutné se v této části věnovat její historii.

Krajská knihovna uzavřela smlouvu na výkon regionálních funkcí s těmito sedmi profesionálními knihovnami: Býšť, Dašice, Holice, Horní Jelení, Choltice, Lázně Bohdaneč, Přelouč [PRAVIDLA PRO ZAJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ, 2006]. Pro středisko Pardubice vykonává regionální funkce krajská knihovna. Obsluhováno je 102 knihoven, z toho krajská knihovna obsluhuje téměř polovinu regionu vzhledem k převodu větší části knihoven z obvodu Přelouč na obvod Pardubice v minulém roce.

Metodické oddělení krajské knihovny konzultuje problémy spojené s fungováním knihoven v okrese, které také zpracovává statistiku jak za svůj okres, tak za celý kraj z podkladů pověřených knihoven.

Knihovna připravuje vzdělávací akce pro knihovníky svého okresu i celého kraje, za rok 2007 jsou podrobně rozepsány v kapitole 3.2.3. Porady s řediteli pověřených knihoven se týkaly převážně fungování nově zavedených Pravidel, řešily se také aktuální úkoly a problémy pověřených knihoven.

Do výměnného fondu bylo zakoupeno 5 975 knih a byl také založen výměnný fond CD-Rom, který ke konci roku obsahoval 234 kusů. V rámci distribuce výměnného fondu bylo rozvezeno 12 741 svazků ve 180 souborech. [KRAJSKÁ KNIHOVNA, 2008d]

Revize byla provedena v 10 knihovnách, stejnému počtu knihoven byl také aktualizován fond.

V pardubickém regionu nebylo v minulosti využíváno možnosti nákupu do fondu z prostředků obcí, nepraktikuje se ani nyní.

Ve výroční zprávě nejsou bohužel zmínky o servisu AKS v tomto okrese.

Knihovna také buduje regionální fond, který je pro uživatele dostupný formou prezenčních výpůjček v regionální studovně. Studovna zajišťuje informační služby týkající se regionu a půjčování regionálních periodik, publikací o Pardubickém kraji či knih a časopisů vydávanými nakladateli kraje.

Krajská knihovna nově zajišťuje funkčnost regionálního knihovního systému Clavius REKS, nyní spolupracuje s cca 24 knihovnami v okolí Pardubic, počet knihoven by se měl postupně zvyšovat. Podstatou tohoto systému je podpora spolupráce knihoven v jedné společné databázi, přičemž je zachována samostatnost jednotlivých institucí v rámci systému. Díky tomu může vzniknout regionální souborný katalog, knihovny mohou kooperovat při katalogizaci, mohou stahovat bibliografické záznamy, je usnadněná práce při revizi, obsluhované knihovny si touto cestou mohou objednávat výměnné soubory. Regionální knihovní systém tak řeší automatizaci celého regionu, ne každé konkrétní knihovny.

4. Využití regionálních funkcí v praxi

Po převážně teoretické části práce je jistě zajímavé sledovat, jak regionální funkce ovlivňují v reálu chod malých knihoven, tedy těch, kterým jsou určeny. Pro tyto účely byly vybrány dvě knihovny. První z nich je profesionální knihovna přímo v místě mého bydliště, v Ronově nad Doubravou, druhá je 3km vzdálená neprofesionální knihovna v Kněžicích. Tato kapitola mohla být napsána jen díky ochotě pracovníků v obou knihovnách, které odpovídaly na mé dotazy a sdělovaly své zkušenosti s využitím služeb z výkonu regionálních funkcí v jejich knihovnách.

4.1. Ronov nad Doubravou

V Ronově nad Doubravou dnes žije 1700 lidí, kulturní život je však prakticky zanedbatelný. Pro nejmenší se o něj stará místní mateřská škola, starším dětem jsou určeny stále pestřejší aktivity základní školy. Přibližně dvakrát ročně jsou v Galerii Antonína Chittussiho, významného malíře a místního rodáka, pořádány výstavy. Dalším nositelem kultury je městská knihovna.

Knihovna byla zřízena v roce 1907 vlasteneckou a vzdělávací organizací Doubravan. Vedle stěhování ji v minulosti nepostihla žádná významnější událost, dnes ji nalezneme v přízemí budovy č. 151 na Chittussiho náměstí vedle městského úřadu. Oficiálně je knihovna otevřena dva dny v týdnu (úterý a čtvrtek), ale většinou zde zastihnete knihovnice i v další dny. Knihovně jsou vymezeny tři místnosti, z toho jedna je sklad. Na první pohled je patrné, že prostor je již značně nevyhovující, knihy mnohdy leží na sobě a je problém je po vrácení dát na původní místo. V blízké době bohužel zřizovatel o významnějších prostorových změnách neuvažuje. Její chod zajišťují dvě knihovnice, vedoucí paní Dana Vávrová je zaměstnaná na plný úvazek, na 10h týdně dochází do knihovny vypomáhat paní Polenská. Knihovna je tak s úvazkem 1,25 řazena mezi profesionální, patří mezi jednu z deseti profi knihoven v chrudimském okrese.

Fond knihovny dosahuje 20 300 knihovních jednotek, nové knihy jsou pořizovány především na veletrzích, sleva je poskytována nedalekým knihkupectvím a přijímány jsou také dary. Roční přírůstek se pohybuje okolo 400 dokumentů. Čtenářů je v knihovně registrováno cca 400, z toho 100 dětí. V knihovně je k dispozici počítač s připojením na internet. K vybavení PC technikou využila knihovna výše zmíněného grantu vypsaného krajem a zapojila se do programu PIK

MI. Přes počáteční zájem o využití internetu je nyní patrný významný pokles, opodstatněný zvýšeným počtem domácností, které se připojily k internetu a na druhé straně neznalostí práce s počítačem obecně u seniorů.

Ronovská knihovna spadá pod pověřenou knihovnu v Chrudimi, místní pracovnice metodiky jsou dle paní Vávrové ochotné a spolupráce s knihovnou je vždy bezproblémová.

Konzultační a poradenská činnost je konaná pravidelně. V době, kdy se uvažovalo o přestěhování knihovny do Galerie A. Chittussiho, přijela chrudimská metodička a stěhování zamezila. Zcela oprávněně, neboť i přes krásné prostory je galerie nevyhovující vzhledem ke skladovací podmínkám pro knihy. V minulém roce navštívila knihovnu dvakrát. Návštěva byla spojena i s výjezdy do jiných knihoven, neboť nebylo třeba řešit žádný vážný problém.

Statistika KULT V 12.01 je každoročně zpracovávána a poté posílána do Chrudimi. Formulář se týká fondů, čtenářů, výpůjček, apod.

Vzdělávací akce pro knihovníky okresu a kraje jsou pravděpodobně nejvíce využívanou službou. Těchto seminářů se zúčastňuje pouze vedoucí ronovské knihovny. Ročně navštíví 3-4 semináře, v minulém roce mezi ně patřil např. kurz počítačové gramotnosti pořádaný krajskou knihovnou nebo výklad knihovnického zákona a kurz komunikace a komunikačních stylů v chrudimské knihovně. Když jsem se ptala paní Vávrové, jak jsou tyto kurzy přínosné pro knihovnu i pro ni samou, na rovinu mi odpověděla, že pro takto malé knihovny nejsou prakticky žádným přínosem. V malém městečku jakým Ronov je, kde knihovnice zná všechny čtenáře a téměř všichni se znají navzájem, není třeba trénovat komunikaci se čtenáři, naučit se zvládat stresové situace a asertivní chování vůči nim. Zajímavé by tak mohly být semináře vztahující se ke knihovnické legislativě a do jisté míry přínosné počítačové kurzy. Přesto samy knihovnice nejsou schopny zajistit počítačové vzdělávání pro starší osoby, které jinak nemají počítače a internet k dispozici.

Většinou 4x ročně se v Chrudimi konají porady ředitelů profesionálních knihoven (v chrudimském okrese jsou to Heřmanův Městec, Hlinsko, Hrochův Týnec, Chrast, Luže, Proseč, Ronov nad Doubravou, Slatiňany, Skuteč, Třemošnice). V uplynulém roce byl 1 porada výjezdní, vybírány jsou ty knihovny, které prošly významnou změnou či zaznamenaly výraznější úspěch. Účast na poradách je téměř vždy 100%.

Zdejší knihovna, která má status profesionální, nedostává od pověřené knihovny soubory výměnných fondů. Přesto by tuto službu knihovnice uvítaly, byla by velkým přínosem pro čtenáře i knihovnu samotnou. Takto se jen potvrzuje potřeba zahájit diskuzi o případné pomoci i větším profesionálním knihovnám, která byla nastíněna v kapitole 3.2.

Knihovna také nemá nárok na pomoc při revizi a aktualizaci fondu. Kompletní revize byla provedena v roce 2006 za pomoci dvou brigádnic.

Na chrudimsku není tradice pořizování a distribuce fondu z prostředků obce, neprovozuje se ani zde.

Servis automatizovaného knihovního systému je zatím pro knihovnu bezpředmětný, neboť prozatím žádný nemá. Se změnou se však počítá, vedoucí knihovny nyní vkládá záznamy do PC a již byl vybrán systém Lanisus. Se zavedením systému obecně však paní Vávrová váhá vzhledem k výpůjčním zvyklostem. Běžně se stává, že čtenáři mají knihu doma např. 2 měsíce a když si ji vyžádá někdo jiný, knihovnice dotyčného při nejbližším setkání požádá o vrácení. V případě AKS by byli čtenáři zahlcováni upomínkami o vrácení, které ani není nutné a knihovnice se obávají, že lidé si jen těžko budou zvykat jak na elektronický katalog, tak na jeho možnosti, např. nabídku prodloužení výpůjček, které by vyřešilo problém automaticky zasílaných upomínek.

Jak je patrné, knihovna a její pracovníci se snaží být součástí systému knihoven v okrese, potažmo kraji. Spoluprací se snaží vyjít vstříc svým uživatelům hlavně při MVS, která velmi dobře funguje s Heřmanovým Městcem a především s Chrudimí. Přese všechno neshledávám výraznější ovlivnění činnosti knihovny. Regionální funkce sice kontrolují a pomáhají udržet jistý standard knihovny, ovšem nemohou zajistit, aby se stala skutečným kulturním střediskem města a neustále rozvíjela a zpestřovala nabídku svých služeb. Podíl na tom má samozřejmě i knihovnice v Ronově, která ač ochotná, není podle mého názoru dostatečně motivovaná a zainteresovaná k rozvoji knihovny a městský úřad jako provozovatel také nevyvíjí větší snahu o její revitalizaci. Knihovna tak plní svoji úlohu hlavně v oblasti výpůjček, ve velmi omezené míře v nabídce kulturních aktivit v podobě besed. Nezbyvá než věřit, že pokud knihovna nezaznamená obrát k lepšímu, zůstane její kvalita i nadále alespoň na nynější úrovni.

4.2. Kněžice

Kněžice je obec vzdálená 3 km od Ronova nad Doubravou, která má pouhých 150 obyvatel, za kulturou, stejně jako děti do škol, musí jejich obyvatelé dojíždět do Ronova, popř. i dále. Vzhledem k velmi malému počtu obyvatel je chvályhodné, že zde knihovna funguje, byť neprofesionální.

O založení knihovny nejsou nikde žádné zprávy, dokonce se o tom nezmiňuje ani kronika obce. V ní je první zmínkou postesknutí tehdejšího kronikáře nad malým zájmem o knihovnu, četbu a vzdělání vůbec v porovnání s lidovými zábavami, divadlem a tancovačkami. Toto bylo zaneseno v roce 1948, který však rozhodně není rokem založení. Pozdější zprávy zmiňují počet svazků, čtenářů a výpůjček. Pro ukázkou v onom roce 1948 knihovnu navštívilo 21 čtenářů a půjčeno bylo 86 knih, o deset let později měla knihovna 569 svazků, 34 čtenářů a 268 výpůjček [PAMĚTNÍ KNIHA, 1925], nyní disponuje fondem 1200 svazků, průkaz má zřízeno přes 20 obyvatel.

Knihovně je přidělena jedna místnost v budově obecního úřadu, která svůj účel připomíná pouze policemi s knihami. Úřad na knihovnu nepřispívá žádnými prostředky, registrace čtenářů je zcela bezplatná. Knihovnici zde zastává paní, která vykonává činnost jako dobrovolnou, bez finančního ohodnocení. Knihovnice, dnes již v důchodu, nemá s tímto povoláním žádní dřívější zkušenosti a kromě půjčování knih zde nemá žádné jiné ambice v oblasti kulturní činnosti. Knihovna je otevřena každou středu od 17-18 hodin.

Služby v rámci regionálních funkcí dnes udržují knihovnu v chodu a zabezpečují, aby mohla svým uživatelům poskytnout alespoň základní službu půjčování dokumentů. Knihovnice sama není nijak zainteresovaná do akcí a služeb, které regionální funkce nabízí. Neúčastňuje se žádných vzdělávacích akcí, které připravuje pověřená knihovna v Chrudimi ani porad, které jsou svolávány pro neprofesionální knihovny.

Pracovnice metodiky Měk v Chrudimi obsluhují tuto knihovnu, jak již bylo zmíněno, hlavně v oblasti fondu. Jeho revize a aktualizace byla kompletně provedena v roce 2002. Jako neprofesionální knihovna měla zajištěnou revizi právě oddělením chrudimské metodiky. Nejvýznamnější službou je však distribuce výměnných souborů, které jsou pro knihovnu v Kněžicích tím nejdůležitějším, co jí pověřená knihovna nabízí a hlavně také tím, co udržuje zájem čtenářů. Dodávce předchází domluva o obsahu fondu a speciálně požadovaných knihách, mezi které nejčastěji

patří pokračující díly vícesvazkových publikací, především beletrie a dále vzdělávací publikace. Soubory do knihovny dováží chrudimské knihovnice 2x ročně, aktuální výměnný soubor byl poskytnut 22.6.2008. Skladba výměnného fondu se odráží od okruhu příjemců, převažuje především četba pro volný čas- romány, detektivky, oblíbené jsou životopisy. Dále jsou zastoupeny publikace populárně-naučné, atlasy a literatura pro děti. Distribuce výměnných souborů je jediný způsob, jak knihovna získává nové publikace, jeho důležitost si uvědomuje nejenom tato malá knihovna, ale také knihovny pověřené a krajská.

V knihovně není žádný počítač. Opakované nabídky na pořízení techniky a zavedení internetu knihovna odmítá a to snad oprávněně. Jeho využití by myslím bylo takřka nulové.

Tato knihovna je vzorem, jak mohou regionální funkce přispívat k životaschopnosti těch nejmenších institucí. Pomáhají udržovat tyto neprofesionální knihovny v obcích, kde by možná dávno neexistovaly, pokud by byly zcela závislé na obci. Přestože v tomto případě nemůžeme mluvit o knihovně jako o kulturním středisku obce ani jako o poskytovateli klasických knihovnicko-informačních služeb, je třeba si na druhou stranu uvědomit významný fakt, že takto malá obec vůbec knihovnu má a především díky výkonu regionálních funkcí má co nabídnout svým občanům.

5. Závěr

Krajská knihovna v Pardubicích jako centrální knihovna v kraji je zodpovědná za výkon regionálních funkcí. Je nutné zajistit v této oblasti celý kraj i vlastní okres, samozřejmě je úzká spolupráce s pověřenými knihovnami. Tato práce je o to těžší, že dodržování standardů nelze nijak vynutit. Nelze přinutit knihovníky k účasti na vzdělávacích akcích nebo poradách, nelze nařizovat činnosti vykonávané v knihovnách. Prostřednictvím regionálních funkcí mohou pověření pracovníci pomáhat, radit, konzultovat a záleží na obsluhovaných knihovnách, zda tuto pomoc přijmou a využijí ji ve svůj prospěch.

Důležitost regionálních funkcí stejně jako jejich dobrovolné přisvojení ze strany menších knihoven si pracovníci metodického oddělení krajské knihovny (lze toto také převést na pověřené knihovny) uvědomují. Snaží se vyjít vstříc potřebám a přáním jak obsluhovaných knihoven, tak jejich zaměstnancům. Spolupráce je totiž mnohem snazší a především přínosnější, když jsou zainteresované obě strany. Dokladem toho může být jak pestrý obsah vzdělávacích seminářů krajské knihovny vybraný na základě výzkumu mezi knihovnami, tak opravdová spokojenost knihovnic z Ronova nad Doubravou a Kněžic s jejich pověřenou knihovnou v Chrudimi. Právě výzkum v těchto dvou malých knihovnách poodhalil, jak lze regionální funkce také chápat a uchopit.

V prvním případě jde o udržení kvality knihovny a poskytovaných knihovnicko-informačních služeb, obě knihovny - jak pověřená v Chrudimi, tak obsluhovaná v Ronově jsou aktivní v okresní spolupráci. Výraznější změny a přínosy pro čtenáře však výkon regionálních funkcí nepřinesl. Je však třeba do hodnocení stavu připomenout i zainteresovanost knihovníka a zřizovatele na rozvoji knihovny, která zde bohužel chybí.

V druhém případě služby z výkonu regionálních funkcí pomáhají životaschopnosti neprofesionální knihovny v Kněžicích a to hlavně dodávkou výměnných fondů. Pokud by tuto službu nepřijímala, možná by ani nebyla schopná dále existovat. Narozdíl od ronovské knihovny se místní dobrovolná knihovnice nezúčastňuje žádných akcí pořádaných pověřenou knihovnou.

Samozřejmě, že ani jeden případ není zcela ideální, ale poměry pro knihovny na vesnici či malých městečkách jsou často bohužel zcela nevyhovující. Regionální funkce jim zajišťují pomoc při odborných činnostech, rady, vzdělávání a hmotnou

pomoc v podobě výměnných fondů, které jsou pro Pardubický kraj prioritní. Jejich role je nezastupitelná a je třeba si ji uvědomit a náležitě ocenit.

6. Použitá literatura

90 LET OD VZNIKU OD VZNIK VEŘEJNÉ KNIHOVNY V PARDUBICÍCH. 1988. In *Čtenář*. 1988, roč. 40, č. 2, s. 35-36.

ADAMOVIÁ, Libuše. 1997. *Okresní knihovna v Pardubicích 1897-1997*. 1. vyd. Pardubice : Okresní knihovna, 1997. Nestr.

ADAMOVIÁ, Libuše. 2002. Regionální funkce a krajská knihovna v Pardubicích. *Místní kultura*. 2002, roč. 12, č. 4, s. 7. ISSN 1210-0927.

BLAŽKOVÁ, Božena. 1988. *Devadesát let veřejného knihovnictví v Pardubicích*. Pardubice : Okresní knihovna v Pardubicích, 1988. 27 s.

ČESKO. 2000. Zákon č. 129 ze dne 12. dubna 2000 o krajích (krajské zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1765-1782. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb038-00.pdf>>.

ČESKO. 2001. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98, s. 5683-5688. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb098-01.pdf>>.

CHLEBNÁ, Libuše. 1988. Zamyšlení nad činností veřejných knihoven v okrese a metodického oddělení OK. In *Čtenář*. 1988, roč. 40, č. 2, s. 40-41.

KOLEKTIV AUTORŮ (METODICKÉ ODDĚLENÍ OK). 1988. Systematické vzdělávání knihovníků v okrese. In *Čtenář*. 1988, roč. 40, č. 2, s. 39-40.

KOLEKTIV AUTORŮ. 1998. *Almanach Ronova nad Doubravou u příležitosti znovujmenování městem 1. června 1998*. Ronov nad Doubravou: Triality, 1998, 224 s. ISBN 80-901876-2-5.

KRAJSKÁ KNIHOVNA (Česko, Pardubice). 2004a. Výroční zpráva Krajské knihovny v Pardubicích 2003. In *Krajská knihovna v Pardubicích* [online]. Pardubice: Krajská knihovna, 2008, [cit. 2008-07-08]. Dostupný z WWW: <[http://www.knihovnapardubice.cz/index .asp?menu=71](http://www.knihovnapardubice.cz/index.asp?menu=71)>.

KRAJSKÁ KNIHOVNA (Česko, Pardubice). 2004b. *Zpráva o hodnocení výkonů regionálních funkcí v kraji k 31.12.2003*. Pardubice: Krajská knihovna, 2004. 3 s.

KRAJSKÁ KNIHOVNA (Česko, Pardubice). 2005. *Zpráva o výkonu regionálních funkcí v Pardubickém kraji, rok 2004*. Pardubice: Krajská knihovna, 2005. 4 s.

KRAJSKÁ KNIHOVNA (Česko, Pardubice). 2006. *Zpráva o výkonu regionálních funkcí v Pardubickém kraji, rok 2005*. Pardubice: Krajská knihovna, 2006. 9 s.

KRAJSKÁ KNIHOVNA (Česko, Pardubice). 2007. *Zpráva o výkonu regionálních funkcí, rok 2006*. In *Krajská knihovna v Pardubicích* [online]. Pardubice: Krajská knihovna, 2007, [cit. 2008-07-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-pardubice.cz/index .asp?menu=71>>.

- KRAJSKÁ KNIHOVNA (Česko, Pardubice). 2008a. *Krajská knihovna v Pardubicích* [online]. Pardubice: Krajská knihovna, 2008, [cit. 2008-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-pardubice.cz>>.
- KRAJSKÁ KNIHOVNA (Česko, Pardubice). 2008b. Zpráva o výkonu regionálních funkcí v Pardubickém kraji v roce 2007. In *Krajská knihovna v Pardubicích* [online]. Pardubice: Krajská knihovna, 2008, [cit. 2008-07-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-pardubice.cz/index.asp?menu=71>>.
- KRAJSKÁ KNIHOVNA (Česko, Pardubice). 2008c. *Komentář k výkazům regionálních funkcí v Pardubickém kraji, sumář – rok 2007*. Pardubice: Krajská knihovna, 2008. 3 s.
- KRAJSKÁ KNIHOVNA (Česko, Pardubice). 2008d. *Komentář ke statistickému výkazu výkonu regionálních funkcí, 2007*. Pardubice: Krajská knihovna, 2008. 1 s.
- KRAJSKÁ KNIHOVNA (Česko, Pardubice). 2008e. Výroční zpráva Krajské knihovny v Pardubicích 2007. In *Krajská knihovna v Pardubicích* [online]. Pardubice: Krajská knihovna, 2008, [cit. 2008-07-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-pardubice.cz/index.asp?menu=71>>.
- KUČERA, Miloslav. 1988. Okresní knihovna se představuje. In *Čtenář*. 1988, roč. 40, č.2, s. 36-38.
- MĚSTSKÁ KNIHOVNA CHRUDIM (Česko, Chrudim). 2008a. *Komentář k výkonu RF za rok 2007*. Chrudim: Městská knihovna, 2008. 2 s.
- MĚSTSKÁ KNIHOVNA CHRUDIM (Česko, Chrudim). 2008b. Jak šel čas v Městské knihovně v Chrudimi. In *Městská knihovna Chrudim* [online]. Chrudim: Městská knihovna, 2008, [cit. 2008-07-11]. Dostupný na WWW: <<http://www.knihovna-cr.cz/historie.html>>.
- MĚSTSKÁ KNIHOVNA CHRUDIM (Česko, Chrudim). 2008c. *Městská knihovna Chrudim* [online]. Chrudim: Městská knihovna, 2008, [cit. 2008-07-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.knihovna-cr.cz>>.
- MĚSTSKÁ KNIHOVNA SVITAVY (Česko, Svitavy). 2008a. *Komentář ke statistickému výkazu RF za rok 2007*. Svitavy: Městská knihovna ve Svitavách, 2008. 1 s.
- MĚSTSKÁ KNIHOVNA SVITAVY (Česko, Svitavy). 2008b. Stručná historie. In *Městská knihovna ve Svitavách*. 2008, [cit. 2008-07-13]. Dostupný na WWW: <<http://www.booksy.cz/historie.html>>.
- MĚSTSKÁ KNIHOVNA ÚSTÍ NAD ORLICÍ (Česko, Ústí nad Orlicí). 2008a. *Komentář ke statistickému výkazu regionálních funkcí v okrese Ústí nad Orlicí za rok 2007*. Ústí nad Orlicí: Městská knihovna, 2008. 2 s.
- MĚSTSKÁ KNIHOVNA ÚSTÍ NAD ORLICÍ (Česko, Ústí nad Orlicí). 2008b. Zápis z porad ředitelů Měk okresu Ústí nad Orlicí ze dne 16.5.2008. In *Městská knihovna Ústí nad Orlicí* [online]. Aktualizováno 19.5.2008, [cit. 2008-07-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-uo.cz/knihovna/knihreg.php#zapisy>>.

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ÚSTÍ NAD ORLICÍ (Česko, Ústí nad Orlicí). 2008c. Historie knihovny. In *Městská knihovna Ústí nad Orlicí* [online]. Aktualizováno 19.5.2008, [cit. 2008-07-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-uo.cz/knihovna/historie.php>>.

METODICKÝ POKYN (Česko, Ministerstvo kultury). 2005. *Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky, c2008 [cit. 2008-06-01]. Dostupný z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm&PHPSESSID=49a4ad6254428d03b01871fb00040899>.

PAMĚTNÍ KNIHA. 1925. S.l. : S.n., 1925-1976.

PRAVIDLA PRO ZAJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ (Česko, Krajský úřad Pardubice). 2006. Pravidla pro zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji. In *Krajský úřad Pardubického kraje* [online]. Pardubice: Krajský úřad, c2004, [cit. 2008-07-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.pardubickykraj.cz/article.asp?thema=3386&item=42526>>.

ŠILHA, Jiří. 2004. CLAVIUS REKS – regionální knihovní systém. In *Knihovny současnosti 2004 : sborník z 12. konference, konané ve dnech 14.-16. září 2004 v Seči u Chrudimi*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2004. s. 171-177. ISBN 80-86249-30-1.

VESELÁ, Eva. 2006. Moderní služby v historickém prostředí. *Místní kultura*. 2006, roč. 16, č. 4, s. 7-8. ISSN 1211-7994.

WIMMEROVÁ, Daniela. 2006. Knihovna roku 2006. In *Čtenář*. 2006, roč. 58, č. 12, s. 389-392. ISSN 0011-2321.

ZÁSADY METODICKÉ ČINNOSTI. 1988. *Zásady metodické činnosti v jednotné soustavě knihoven v České socialistické republice*. 1988. Praha: Ministerstvo kultury ČSR a Státní knihovna ČSR, 1988, 16 s.

ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. 2001. Regionální funkce včera, dnes a zítra. In *Knihovny současnosti 2001: sborník z 9. konference, konané ve dnech 11.-13. září 2001 v Seči u Chrudimi*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2001, s. 159-167. ISBN 80-86249-14-X.

7. Seznam příloh

Tabulkové přehledy výkonů vybraných standardů RF.....	ii
Dvě budovy náležící KK v Pardubicích.....	v
Krajská knihovna sousedící se Zelenou bránou.....	vi
Pracovnice Oddělení regionálních funkcí a vzdělávání KK v Pardubicích.....	vii
Městská knihovna v Ronově nad Doubravou.....	viii
Interiér MK v Ronově nad Doubravou.....	viii
Interiér MK v Ronově nad Doubravou.....	ix
Knihovna v Kněžicích.....	ix

• Počet obsluhovaných knihoven v okresech Pardubického kraje:

	Pardubice	Chrudim	Svitavy	Ústí n. Orlicí	Celkem
2003	99	85	112	126	422
2004	99	85	111	125	420
2005	104	81	112	125	422
2006	99	83	113	125	420
2007	102	83	114	124	423

• Počet poskytnutých konzultací a metodických návštěv:

Konzultace Metodické návštěvy	Pardubice	Chrudim	Svitavy	Ústí n. Orlicí
2003	915 199	118 38	198 213	895 53
2004	905 191	77 16	193 155	935 63
2005	761 155	130 22	198 152	823 80
2006	899 60	138 24	220 116	675 69
2007	906 98	75 84	158 135	788 124

• Počet vzdělávacích akcí v rámci RF, počet účastníků v rámci RF:

Vzdělávací akce Účastníci	Pardubice	Chrudim	Svitavy	Ústí n. Orlicí
2003	2 19	11 73	4 79	3 9
2004	1 11	4 55	7 132	8 29
2005	4 87	2 50	9 72	4 19
2006	7 184	5 29	7 35	2 22
2007	4 113	6 48	1 10	8 67

- Počet porad a účastníků na nich:

Porady Účastníci	Pardubice	Chrudim	Svitavy	Ústí n. Orlicí
2003	-	-	-	-
2004	4 51	4 76	5 76	11 73
2005	8 85	4 84	8 71	11 68
2006	8 88	3 47	8 68	11 65
2007	9 90	4 66	10 84	12 94

Pozn.: za rok 2003 údaje neuvedeny

- Počet revidovaných knihoven a svazků:

Knihovny Svazky	Pardubice	Chrudim	Svitavy	Ústí n.Orlicí
2003	18 18 619	11 15 267	21 46 469	14 20 356
2004	13 15 048	12 21 766	26 61 925	17 14 133
2005	11 62 261	25 100 364	23 44 200	14 26 209
2006	11 40 804	16 90 634	22 47 101	23 24 800
2007	10 15 240	4 32 162	15 56 060	27 51 182

- Výměnný fond (stav k poslednímu dnu roku) a roční přírůstek:

Výměnný fond Roční přírůstek	Pardubice	Chrudim	Svitavy	Ústí n. Orlicí
2003	80 666 4 943	12 529 4 377	11 194 5 403	128 660 8 555
2004	85 379 4 713	15 840 3 311	15 786 6 274	138 872 7 550
2005	90 705 5 326	19 161 3 321	19 159 5 809	147 811 8 939
2006	96 160 5 455	23 518 3 357	25 616 6 457	156 748 8 937
2007	102 543 4 901	27 418 4 383	32 025 6 409	158 845 8 848

- Cirkulace výměnného fondu – počet obslužených knihoven:

	Pardubice	Chrudim	Svitavy	Ústí n. Orlicí
2003	93	63	103	105
2004	80	59	97	117
2005	73	60	103	92
2006	72	62	105	96
2007	79	65	108	109

- Cirkulace výměnného fondu – počet expedovaných souborů a počet svazků v souborech:

Soubory Svazky	Pardubice	Chrudim	Svitavy	Ústí n. Orlicí
2003	193 10 031	75 4 151	234 10 397	310 17 647
2004	225 12 957	98 5 964	245 12 160	324 18 321
2005	201 10 773	104 8 230	248 13 452	306 19 484
2006	197 11 110	126 9 943	275 15 539	352 22 530
2007	180 12 741	137 11 244	282 16 500	392 28 751

- Servis výpočetní knihovny- počet obslužených knihoven a počet akcí

Knihovny Akce	Pardubice	Chrudim	Svitavy	Ústí nad Orlicí
2003	0	0	0	0
2004	0	0	6 7	1 1
2005		0		
2006	0	0	5 6	3 3
2007	0	0	6 9	4 4

Budovy Krajské knihovny v Pardubicích

Krajská knihovna sousedící se Zelenou bránou, vstupem na Pernštýnské náměstí

Pracovnice Oddělení regionálních funkcí a vzdělávání KK v Pardubicích
(zleva: Blanka Bastlová – vedoucí oddělení, Vendulka Valečková, Jarmila Krajíková)

Fotografie dostupná na WWW:

<<http://www.knihovna-pardubice.cz/data/files/Vyrzp2006.pdf>>.

Městská knihovna v Ronově nad Doubravou

Měk Ronov n. Doubravou

Měk Ronov n. Doubravou

Knihovna v Kněžících; místní dobrovolná knihovnice